

BRYGGERIKLUBBENS:

medlemsblad - 1 - 1997

Innehåll nr 1 - 1997

=====
Redaktörens spalt 2
Ordföranden har ordet 3
Nya medlemmar m.m. 4
"Årets etikett 1996" 5
Svagdricksetiketter 6
Lageröl som aldrig hamnar på öllagret 8
Gällivare Stark gick hem direkt 9
Bryggeriet i Gällivare 1898 - 1982 10
1955 - Rusning efter starköl 38
Passa på att brygga ditt eget öl i London 39
Bryggeri vill in på börsen 39
Tjecker ger Pajala hjälp 39
Annons 39
Annonser 40

- BRYGGERIKLUBBEN -

FÖRENING FÖR SAMLARE OCH BRYGGERIINTRESSERADE

KLUBBEN BILDADES 1982 OCH BESTÅR AV PERSONER I SVERIGE, DANMARK, NORGE, FINLAND OCH ISLAND MED ETT AKTIVT INTRESSE FÖR BRYGGERI-INDUSTRIN

STYRELSE:

Sören Borgström (ordförande), Uno Lillevars (sekr.)
Björn Harnby (kassör)
Helge Hoff och Ove Grip (övriga ledamöter)

Medlemsbladets redaktör: Ove Grip, tel: 026-12 82 85

Bryggeriklubbens medlemsblad utkommer som regel 4 ggr/år

Manusstopp: 10/3, 10/6, 10/9 och 10/12

Föreningens postgiro: 37 74 32-0 (Tel: 031-26 94 04)

Föreningens bankgiro: 5304-6942

Adresser:

Sören Borgström, Runvägen 6, 137 55 Västerhaninge
Uno Lillevars, Fanjunkarevägen 16, 632 33 Eskilstuna
Björn Harnby, Torsvägen 8, 433 61 Partille
Ove Grip, Bäverstigen 22, 806 41 Gävle

REDAKTÖRENS SPALT

.....

Hej!

Påskan är nästan över och med den snart de goda påskölen. Men i "min" systembutik fanns dessvärre endast tre sorters påsköl. Förhållandena i butiken har återgått till hur det var innan den nya föreståndaren jag berättade om i förra numret kom. Läget på ölfronten är med andra ord dåligt. Den nya kvinnliga föreståndaren, ja hon är väl egentligen föreståndare bara för ölavdelningen, är tyvärr (för mig och ölälskarna, inte för henne) barnledig. Nu är ölavdelningen, som personalen säger, åter butikens sorgebarn. Nyheterna har lyst med sin frånvaro i flera månader.

Jag tycker att systembutikerna i dessa tider, när alla går och väntar på Franzédomen i EU-domstolen, borde försöka skapa lite goodwill för sig. Men inte. I stället tycks det som om de försöker få så många kunder som möjligt att reta upp sig på monopollet. Det stora sortimentet som monopolanhängarna åberopar existerar ju bara i Systembolagets prislista och inte i någon butik. Det skall bli spännande att se om domen kommer att innebära att vi kan köpa

FORTSÄTTNING SIDAN 4

Ordföranden har ordet!

Västerhaninge i Mars 1997.

Hej, bästa läsare!

Så har då omröstningen om " Årets Etikett 1996 " genomförts med nytt rekorddeltagande. 41 samlare har fördelat 246 poäng och det var mycket jämnt bland de 4 med högst poängtal. Gratulationer och diplom går till Falcon Bryggerier för jubileumsetiketten och det kan ses som en fin avslutning på bryggeriets jubileumsår.

Sedan är ju våren på stark frammarch och det innebär tankar på resor och träffar. Självt har jag redan rest i tanken och planerat och bokad in våra bryggeribesök och samlarträffar för året. Den 24 Maj besöker vi Guttsta och Hallsta bryggerier och den 27 September är det dags för Munkbo och Melings bryggerier. Idén med att besöka 2 bryggeriföretag samma dag, väcktes av vår stödjure Sven-Olle på Thimsfors 1994 och har visat sig fungera bra i vissa sammanhang. Det är samtidigt fördelaktigt för att vi skall få möjlighet att besöka så många av våra stödjure som visar sig bli fler för varje år. För några år sedan var det inga problem med att hinna med att besöka de då varande bryggerierna, medans situationen idag är den omvända, på gränsen till delikat.

1997 kommer att bli ett inressant år i flera avseenden bl.a. när det gäller effekterna av den sänkta ölskatten och om den leder till att försäljning och konsumtion av de svenska bryggeriernas öl ökar. Från olika håll har det hävdats att sänkningen inte lär vara tillräcklig med tanke på bl.a. den stora gränshandeln.

Jag önskar dig en glad påsk och en skön vår
och drick gärna mer gott svenskt öl.....

Åron

Redaktörens spalt.....forts. från sid. 2
starköl och vin i vår ICA/Konsumbutik till midsommaren.

Trenden med nya bryggerier tycks hålla i sig. De nya småbryggerierna tycks dessutom gå ganska bra. Åtminstone gäller det Gefle Borg Bryggeri, som bl.a. lyckades mycket bra med sitt julöl. Såvitt jag vet är det senaste nya bryggeriet Kungsholmens Kvartersbryggeri i Stockholm, vars Lundgrens Lager jag kunde köpa i en Systembutik i Stockholm för ca tre veckor sen. Den lagern var god. Jag vill passa på att rikta ett tack till medlemmen Veikko Roos, som har varit på bryggeriet och tiggat så många etiketter att det räckte till alla samlande medlemmar. Ett tack går också till medlemmen Thomas Forsberg, som har tillhandahållit etiketterna Skellefteå Jubileumsöl, som också är med i utskicket. Vi ska naturligtvis i detta sammanhang inte glömma Sören, som skaffat alla andra etiketter (utom de från Gefle Borg som jag hämtat där). Men det är vi nu så vana med att Sören sköter. Det har också flutit in lite material till medlemsbladet från vissa medlemmar, nämligen från Veikko och från Henrik Unnerbrant. Redaktören uppskattar detta.

Med förhoppningen att alla går en fin vår tillmötes och att de flesta av oss kommer att träffas snart i Kolsva och Hallstahammar tackar jag för mig den här gången.

Redaktören.

NYA MEDLEMMAR

126. F.d. Visperdalens Bryggeri, c/o Christian Benjaminsson,
Vidablicksv. 11, 311 38 Falkenberg. Stödjande medlem.
127. Mikko Pakkanen, Keskitie 15 A14, FIN-44 500 Viitasaari,
Finland. Samlarområden: Öletiketter (Norden), Julöls-
etiketter (hela världen) samt specialölsetiketter
(hela världen)
128. Kurt Johansson, Fredriksbergsv. 117, 541 62 Skövde, tel.
0500-48 52 10. Samlarområden: Öl- och läsketiketter,
askfat, ölglas, böcker och reklam

ADRESSÄNDRINGAR/KOMPLETTERINGAR

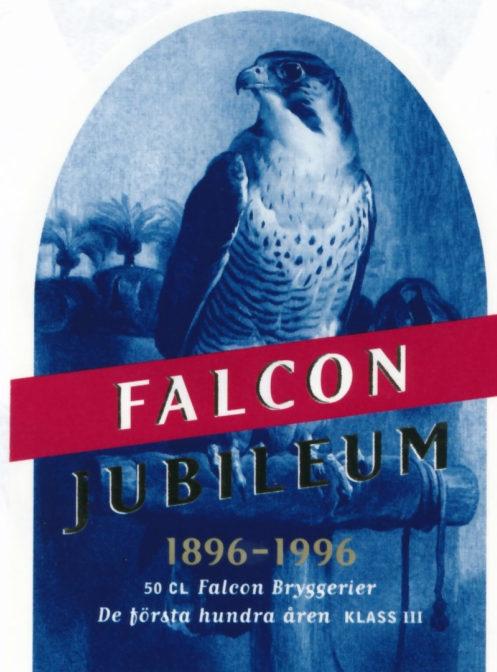
15. Lars Johansson nytt postnummer 504 39
20. Berny Thomsner nytt postnummer 241 31
84. Kurt Andersson nytt postnummer 518 42
101. Leif Björkman, Ånhult, 571 91 Nässjö, tel: 0708-56 67 77
Samlarområden: Öletiketter (Hela Världen), Ölunderlägg
(Hela världen), Läsketiketter (Småland)
111. Thomas Forsberg, Östra Falmark 15, 931 92 Skellefteå,
tel: 0910-841 73. Samlarområden: Glas, etiketter
(norra Västerbotten), T-shirts

NYTT NAMN

55. Krönleins Bryggeri AB - tidigare Appelftofftska Bryggeri AB

"ÅRETS ETIKETT 1996"

Omröstningen till Årets etikett 1996 fick 41 medlemmar att avge röster/poäng, sammanlagt 246. Segrade gjorde

Följande 6 etiketter fick flest röster.

1. Falcon Jubileum	19 poäng
2. Gefle Borg Julöl-serien	17 "-
Granit Starköl	17 "-
Kopparbergs Julöl Export	17 "-
5. Gamla Stans Färsköl 40 ck	11 "-
Three Hearts- serien, ny logo	11 "-

HANDELSBOLAGET ANDERSSON & OLSSON GEFLE.

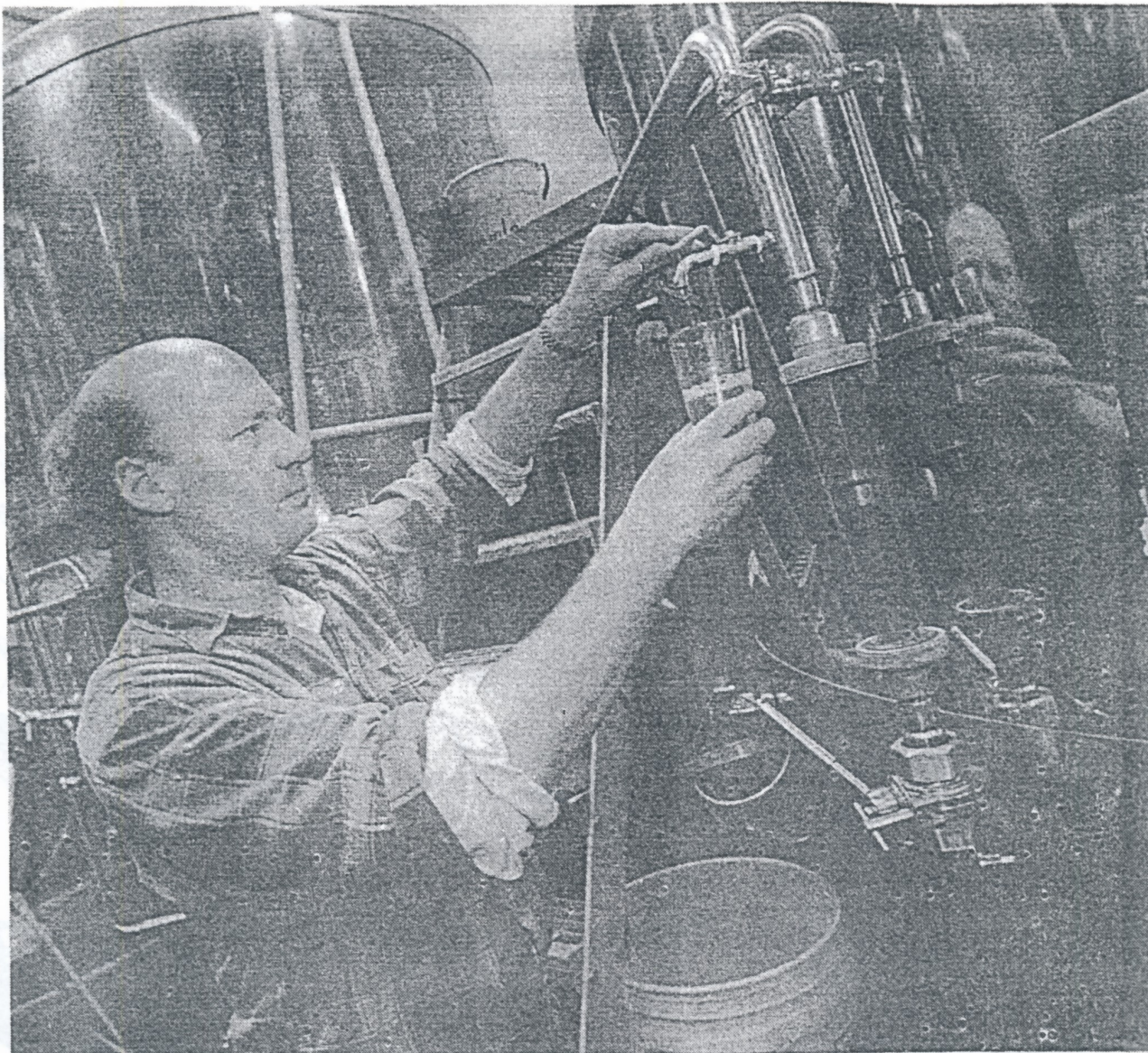
Detta bolag bildades år 1926 av fabrikörerna Bertil Andersson och John K. Olsson. Den senare utgick emellertid redan påföljande år och Andersson driver numera verksamheten ensam. Firman bedriver tillverkning och försäljning av sylt, saft, framställd ur ren naturråvara, alla slags läskedrycker, wichyvatten m. m. Fabrikslokalerna äro belägna vid S. Skeppsbron 20 och försedda med erforderlig modern maskinell utrustning. Försäljningsområdet sträcker sig över Gefle med omnejd.

Detta urklipp av okänd ålder har tillhandahållits av medlemmen Arne Persson

på följande två sidor och i kommande nummer kommer intressanta svagdricksetiketter ur Henrik Unnerbrants samling att visas

På Kungshoimes Kvarterbryggeri görs sedan i november stockholmarnas kanske färskaste öl – Lundgrens lager. Här Lundgren själv med en nytappad laddning.

Foto: MARTINA HUBER

Lageröl som aldrig hamnar på öllagret

Spridande av ölkultur och brygd i lokal skala.

Leverans till snömannen. Ölentusiasterna på Kungsholmen lovar både och.

Ett gammalt plåtslageri på Svarvargatan blev Kungsholmens alldeles egna kvartersbryggeri. Sedan i november har **Håkan Lundgren**, en av de nio delägarna/ölälskarna, justerat och bearbetat sitt recept till det första ölet – Lundgrens Lager med fem olika humlesorter som specialitet.

– Vi börjar bli nöjda nu, vi har bryggt tret-

ton omgångar och de sista åtta blir bra, säger han

– Det är det öl jag bryggt förut i mitt lilla bryggeri i källaren, hundra liter åt gången.

Nu bryggs ölet i tankar på 5 000 liter, vilket inte heller är mycket i sammanhang. Meningen med bryggeriet är just att arbeta i liten skala; leverera bland annat per flakmoppe till Stockholmskrogar och även till Systembolaget.

– Från och med den 3:e finns vi på Systembolaget, säger VD:n **Anders Tholén**. Men för att varje butik ska börja ta in den

så måste någon fråga efter ölen.

– Folk säger att det går att lättare starta bryggeri i Norrland, men vi tror att stockholmarna kan vara lika lokalpatriotiska som norrlänningar när det gäller öl.

Ölkulturen viktig

Kungsholmsbryggarna betonar också att en viktig del är spridandet av ölkulturen genom ölprovning och föredrag – hittills har bortåt 1 000 besökare varit hos dem.

Snömannen? Han finns på etiketten, avbildad av **Håkan Lundgren** som väl också gjort upp leveransavtalet.

Eva Norlén

Stockholms färskaste öl gör entré

KURIREN

TORSDAG 11 JULI 1996

Gällivare Stark gick hem direkt

GÄLLIVARE, Kuriren.

GÄLLIVARE STARK, ett nytt starköl från Gällivare har gjort succé. Gällivare Bryggeris andra öl, Sundsvallsöl, verkar bli en lika stor framgång det.

På tre veckor har 70.000 liter levererats från bryggeriet och tre personer har nyanställt.

Av Kenth Bergmark

När bryggeritraditionen återupplivades på allvar i Gällivare för en månad sedan var det med

andan i halsen och en pirrande känsla i maggropen för de inblandade aktörerna, personalen vid Gällivare Bryggeri.

Tidpunkten för lansering var vald med omsorg. Sommartid med värme och sol då öltörsten är som störst. Resultatet överträffade alla förväntningar.

– För mig var det här det som man innerst inne hoppats. Men man är en försiktig general. Jag trodde inte att vi kunde upprätthålla de här volymerna under någon längre tid, säger Bo Henriksson, produktionschef.

Första veckan beställdes 25 pallar med 640 flaskor i varje pall enbart till Systembolaget i Gällivare. Efterfrågan var lika stor på andra håll trots att ölet

från Gällivare så här i början är en så kallad beställningsvara.

70.000 liter har sålts på tre veckor och för närvarande är det brist i lagret.

Ett mått på succén är yttrandet från en tysk premiärsmakare.

– Kan ni göra tyskt öl i Gällivare.?!

Ett betyg så gott som något.

Nu kämpar man med overtid mitt i semesterperioden och de ursprungliga sju i personalen har blivit tre till. I bryggerhuset kör man skiftgång.

Men de anställda trivs med att jobba i en verksamhet som går bra.

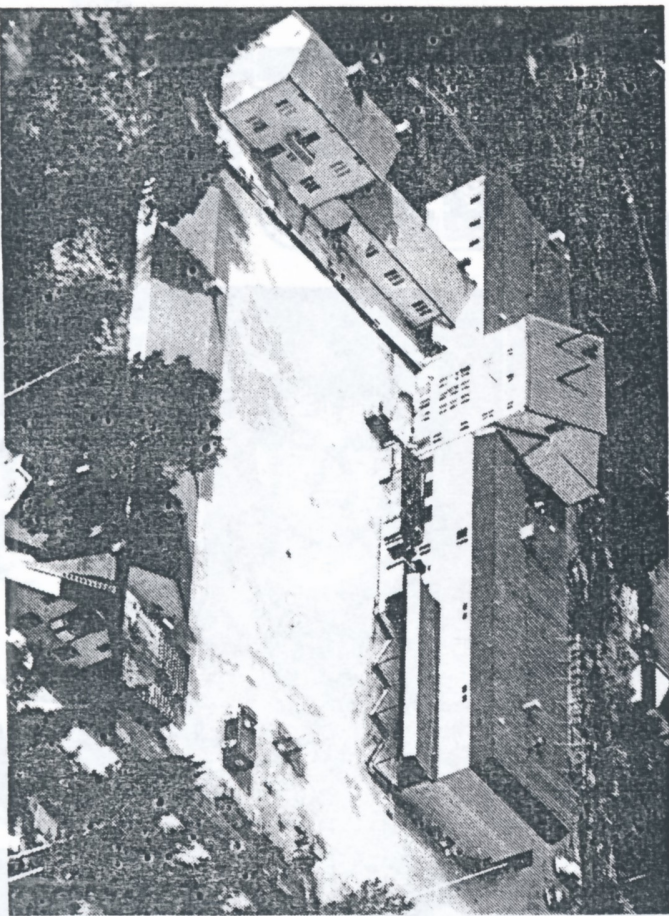
– Visst är det mycket jobb. Men det känns bra att ölet blev en succé. Alla hoppades på det, men det här kunde väl ingen tänka sig. Lagret är lika med noll. Allt öl går direkt ut till kunderna, berättar Bertil Lindmark och Rosmarie Roshag och torkar svetten ur pannan.

Följande artikel har tillhandahållits av Sören Borgström

Bryggeriet i Gällivare

1898 - 1982

En liten historik
av
Per-Erik Petré

Utgiven av
AB Pripps Bryggerier region Sundsvall 1985

Bryggeriet i Gällivare 1898-1982

Hemmansägaren Nils Erik Söderberg i Gällivare sålde den 25 maj 1898 från sitt hemman Gällivare nr 4 ett jordområde på 10 000 m² till fru Ingrid Helena Nyberg i Luleå genom Ernst L. Nyberg. Det avsondrade området fick beteckningen Öltomta n:o 1 och köpesumman var 900 kr. Häri ingick även en kallkälla för det blivande bryggeriets vattenförsörjning. Den 31 maj 1898 överlät Öltomta n:o 1 till J.E. Jansson och lagfarten beviljades den 14 mars 1899.

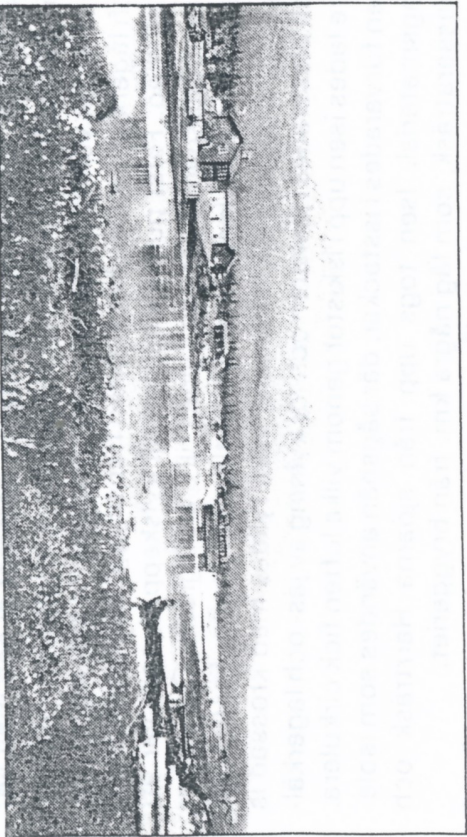
Så lyder ett "utdrag av inteckningsprotokoll hållet å lagtima vintertinget med Gällivare lappmarks tingslag uti tingshuset i Gällivare kyrkby den 14 mars år 1899". Detta var början till historien om bryggeriet i lappmarken, som då skulle bli Sveriges nordligaste ölbryggeri.

Det lilla samhället Gällivare hade vid denna tid en blomstringsperiod. Järnvägen till Gällivare blev färdig i december 1887 och nu började ett uppsving för malmbrytningen, som tidigare fört en relativt blygsam tillvaro på grund av svårigheter med transporterna av malmen. Folkmängden ökade från 3 527 personer år 1887 till 11 745 år 1900. Tiden syntes alltså mogen för ett ölbryggeri på orten, där tidigare något sådant ej funnits. Visserligen funnos svagdricksbryggerier, bl.a. Malmbergets Bryggeri, och flera försäljningsställen i Gällivare för kustbryggerierna, bl.a. Luleå, Gävle, Örnsköldsvik m.fl., men öltörsten var stor, bl.a. hos rallarna, som fortsatte med järnvägsbygget från Gällivare mot Kiruna-Riksgränsen-Narvik. Malmbanan till Narvik blev färdig 1903.

Bryggeriet grundades av tre personer, nämligen grosshandlare Claes Arwid Gowenius, grosshandlare Ludvig Anton Wallmarck och svagdricksbryggaren J.E. Jansson, samtliga från Luleå.

Det anlades på en höjdsträckning stax nedanför det 823 meter höga fjället Dundret, c:a 2 km från Gällivare centrum och ligger på "Andra Sidan", d.v.s. på andra sidan Wassara älv

i förhållande till centrala Gällivare. I närheten av det planerade bryggeriet fanns den tidigare nämnda kalkällan belägen å den s.k. svallmyren eller "Pannetjänkä" nedanför "Dundret" och detta var säkerligen en avgörande orsak till bryggeriets placering. Här hade man tillgång till ett utmärkt vatten både för tillverkning av maltdrycker och läskedrycker. Denna kalkälla var f.ö. i bruk ända tills tillverkningen lades ned i dec. 1982.

Gällivare med Dundret och Turisthyddan. 1900

Gällivare Ångbryggeri

Som disponent för företaget anställdes ing. Ernst L. Nyberg från Piteå och bryggeriet började byggas den 1 oktober 1898 och var färdigt att tagas i drift redan året därpå. Det fick namnet Gällivare Ångbryggeri — ett tecken på att ångan användes som kraft- och värmekälla. Efter dåtidens förhållanden var det ett stort och modernt bryggeri. I "Gällivare Bladet" den 2 jan. kan man läsa om bryggeriet bl.a. att mask- och vörtpannan rymde 70 hl, vilket var mycket för ett landsortsbryggeri. Man planerade även att bygga mälteri, men detta fullbordades aldrig. I stället köptes maltet från andra bryggerier med mälteri, bl.a. Luleå och Sundsvall.

Bryggerianläggningen bestod av två i T-form sammantfogade byggnader. Den ena delen var uppförd i två våningar med källare och inredd vind. I nedre våningen var kontoret och öltappningen, i källaren läskedryckstappningen och övre våningen var bostad för disponenten. Den andra byggnaden uppfördes i fyra våningar och här var inrymt brygghus, jäsoch lagerkällare med tillhörande kylskepp och iskista. Brygg-husutrustningen bestod bl.a. av vörtpanna av järn och mask- kar av trä med silbotten. Bryggverket drevs med ångmaskin. Till bryggeriet hörde även en stallbyggnad för utkörarnas hästar.

Nils Ahlborn.

Bryggmästarebefattningen innehades under åren 1899-1904 av Nils Ahlbom, som kom från Stockholm. Ahlbom, som fått sin bryggareutbildning i Tyskland, berättar i sin memoarbok "Hurra för humle, hurra för malt" att maskiner och utrustning inköptes från Billes Bryggeri i Stockholm. Billes Bryggeri lades ned år 1898 och inventarierna såldes på offentlig auktion i mars 1899. (S.E. Bring 1964.) Ångmaskinen på 50 hk levererades från Söderbloms Mek. Verkstad i Eskilstuna. Kylmaskin anskaffades däremot ej och man använde i stället naturis för all kylning inom bryggeriet. Kyla erfordras för vörtkylning, jäskarskylning och för kylning av jäsoch lagerkällare. Den heta vörten från brygghuset kylades ned i två steg. Först pumpades den till kylskeppet, som var ett stort trågliknande kar och kylades till c:a 50 grader C, varefter den fördes till kylapparaten för slutlig nedkylning. För jäskarskylning användes s.k. simmare, vilka fylldes med krossad is och placerades i jäskaren och för kylning av jäsoch lagerkällare lades isen upp i iskistor genom vilka luften fick cirkulera. Isen förvarades i isstaccar, där sågspån användes som isoleringsmaterial. Isen togs upp från sjöarna Harträsk och Wassaraträsk, som låg några km. från bryggeriet.

I bryggeriet arbetade 19 man och i stallet "stampade" 4 hästar.

Tillverkningen av svagdricka och läskedrycker kom först igång, och redan den 5 sept. 1899 fanns följande annons införd i "Norrbottenskuriren":

"Gellivare Ångbryggeri börjar sin verksamhet under nästkommande vecka — Svagdricka och Läskedrycker tillhandahålles.

Bryggeriet är nybyggt efter alla nutidens fordringar, hvar för ett förstklassigt fabrikat kan rekommenderas.

Postadress: Gellivare Ångbryggeri Gellivare

Telegrafadress: Dundretbryggeriet

Gellivare den 4 sept. 1899."

Och den 1 nov 1899 läser man i samma tidning:

"Malmberget och Gellivare

Ångbryggeriet i Gellivare har redan börjat till Malmberget utföra sitt utmärkt goda svagdricka, som nog torde få en mycket stor åtgång."

Den första ölbygden gjordes den 14 oktober 1899 och började säljas på marknaden vid nyår 1900 och fick enligt Nils Ahlbom ett gott mottagande. Ja, det lyckades så bra, att av konkurrenterna återstod efter en tid endast Bodens Bryggeri. Även försäljning av läskedrycker och vichyvatten bör ha lyckats bra, eftersom man hade tillgång till ett utmärkt källvatten från den tidigare nämnda kalkkällan vid "Dundret". I ortens tidning, som då hette "Gellivarebladet- Nyhets- och Annonstidning för Gellivare, Malmberget och kringliggande bygd (Lapplands första tidning)" och som utkom med sin första årgång 1900, annonserades regelbundet. Sälunda läser man den 23 januari 1900:

"Gellivare Ångbryggeri byggt efter nutidens fordringar samt försedt med finaste springvatten, rekommenderar sina tillverkningar af Pilsner och Bayerskt öl — Pilsner — Lager — Iskällar — och Svagdricka. Vichyvatten samt Lemonader och Sockerdricka. Order upptages dels av utkörare dels per telefon eller annorledes. Order till landsorten expedieras omgående."

GÄLLIVARE ÅNGBRYGGERI

Byggt efter nutidens fordringar samt försedd med det finaste springvatten, rekommenderar sina tillverkningar af:

Pilsner och Bayerskt öl.

Pilsner-, Lager-, Jskällar- och Svagdricka.

Michyuatten samt Lomonader och Sockerdricka.

Mjask och jäst efter tillgång.

Allt till billigaste priser.

Order tilltagas dels af inkörarne och dels per telefon eller anropandes.

Order till landsorten expedieras omgående.

Gällivarebladet 23 jan. 1900.

Vad en bryggmästare kunde råka ut för läser man om i samma tidning den 26 januari 1900: "Gällivare Ångbryggeri. I "Norrbottens Nyheter" för den 22 fanns infört en uppgift om att bryggmästaren vid Gällivare ångbryggeri skulle hafva fått en brygd förstörd, hvarigenom bryggeriet skulle lida en förlust af flera tusen kr. Detta är dock något som är helt och hållet gripet ur luften och saknar all grund."

Ångbryggeriaktiebolaget Dundret

Den 1 juni 1900 ombildades bryggeriet till aktiebolag och fick namnet Ångbryggeriaktiebolaget Dundret. De gamla ägarna till Gällivare Ångbryggeri, Gowenius, Wallmark och Jansson blevo aktieägare i det nybildade bolaget. J.E. Jansson sålde den 19/12 1900 Ötomtan:o 1 för 32 000 kr. till det nya bolaget. Enligt bolagsordningen skulle styrelsen ha sitt säte i Gällivare kyrkby, Gällivare socken, Gällivare Lappmarks Tingslag i Norrbottens län. Aktiekapitalet skulle utgöra minst 200 000 kr. och högst 400 000 kr. Det nom. värdet bestämdes till 250 kr.

Arbetet vid bryggeriet fortsatte i vanlig ordning och enligt Nils Ahlborn hade man fortfarande stora försäljningsframgångar.

Den 1 jan. 1901 inträffade tyvärr en mycket svår olycka vid arbetet i lagerkällaren, om vilken man kan läsa följande i "Gällivarebladet":

"Vid hartsning av träliggarena till lagerkällaren inträffade en explosion, varvid bryggmästare Sven Eneroth omkom."

Eneroth, som var god vän till Ahlborn, var tillfälligt anställd vid bryggeriet. Tilläggas kan att man ej hade tillgång till hartsningsmaskin, utan hartsningen utfördes för hand.

Omkring år 1903 avgick Ernst L. Nyberg som disponent och efterträddes av en av aktieägarna, nämligen L.A. Wallmarck.

Omsättningen vid denna tid kan man få en uppfattning om enligt följande utdrag ur tidskriften "Norrbottningen och den legaliserade sprithanteringen" n:o 1 år 1903 utgiven av "Svenska sällskapet för nykterhet och Folkupprostran". I en artikel skriven av polisupplyningsmannen i Boden August Berglund läser man bl.a.: "Brännvinet är emellertid ej den enda spritvara, som konsumeras i Gällivare. Ölätgången är ej ringa. Afven beträffande denna lyckades jag erhålla några siffror, som äro af intresse för bedömandet af den verkliga ställningen. I Gällivare finnes ett ölbryggeri kalladt "Dundret" och har detta ensamt haft följande omsättning:

År 1900 131 582,45 kr.

” 1901 181 861,36 ”

” 1902 160 882,36 ” eller en omsättning årligen af i medeltal omkring 158 000 kronor. Men nu nämnda bryggeri får icke leverera ens hälften af hvad som konsumeras å dess försäljningsområde, hvilket omfattar Gellivare socken och järnvägslinjen upp till och med Kiruna. I betraktande häraf kan man, utan att befara ringaste misstag uppskatta ökonsumtionen ensamt i Gellivare socken till minst 160 000 kronor årligen.”

Om Ångbryggeriaktiebolaget Dundrets ekonomiska ställning får man en god bild genom följande notiser i

”Norrbottnens-Kuriren”:

Den 9 sept. 1903.

Extra Bolagsstämma.

Aktieägarna uti Ångbryggeri Aktiebolaget Dundret kallas till extra bolagsstämma å bolagets kontor i Gellivare onsdagen den 16 innevarande månad kl. 5 e.m. för aktieägarnas hörande hvilka åtgärder som bör vidtagas för ordnande af bolagets kredituskuld i Bankaktiebolaget Stockholm — Öfvre Norrland jämte i samband härmed stående frågor.

Gellivare den 3 sept. 1903.

Styrelsen.

Den 7 nov. 1903.

Extra bolagsstämma.

Delägarna i Ångbryggeriaktiebolaget Dundret kallas till extra bolagsstämma å bolagets kontor i Gellivare Onsdagen den 18 dennes kl. 5 e.m. för ordnande af bolagets ekonomi och besluts fattande angående i samband därmed stående frågor eller afgöra huruvida bolaget eventuellt skall försättas i konkurs.

Gellivare den 5 November 1903.

Styrelsen.

Var det kanske en kombination av nämnda kredituskuld och minskad omsättning, som förorsakade bryggeriets svåra belägenhet? I alla händelser så försattes bryggeriet i konkurs den 7 dec. 1903, varefter tillverkningen lades ned och brygmästaren och disponenten avskedades.

Företaget skulle dock komma att överleva denna kris. Ångbryggeri AB Dundrets konkursbo sålde nämligen den 25 april 1904 Öltomta nr 1 till bankkamrer Anton Holmgren för 138 000 kr. Samma dag övertog C. A. Gowenius företaget.

KRITH

öfver

Ållsta
Ållstasjön

ÅNGBRYGGERI A.B. DUNDRETS

hantl n: 1 i gatorne/Bezen
of

VILLASTADEN

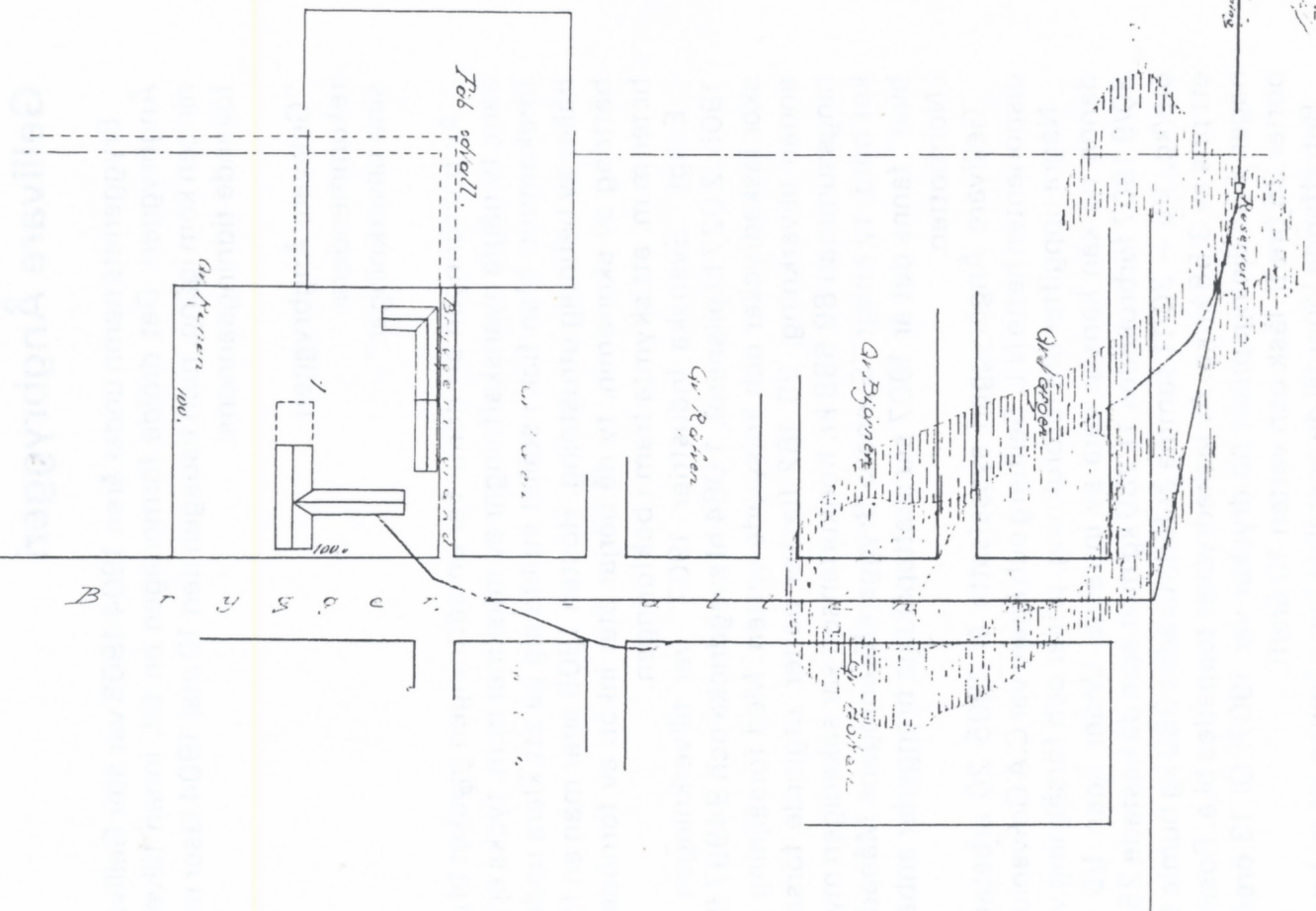
GELLIVARE BY

med tillhörande vattenledning.

Byggnaden i Ållsta 1901.

Ållsta

Tad

Karta över
Ångbryggeri
AB
Dundret
från febr. 1901

Gellivare Ångbryggeri

Bryggeriets namn under åren 1904-1908 var åter Gellivare Ångbryggeri. Det dröjde förmodligen en tid, innan tillverkningen kom igång, men tisdagen den 10 maj 1904 läser man följande tidningsannonser:

”Gellivare Ångbryggeri
rekommenderar
sina tillverkningar.”

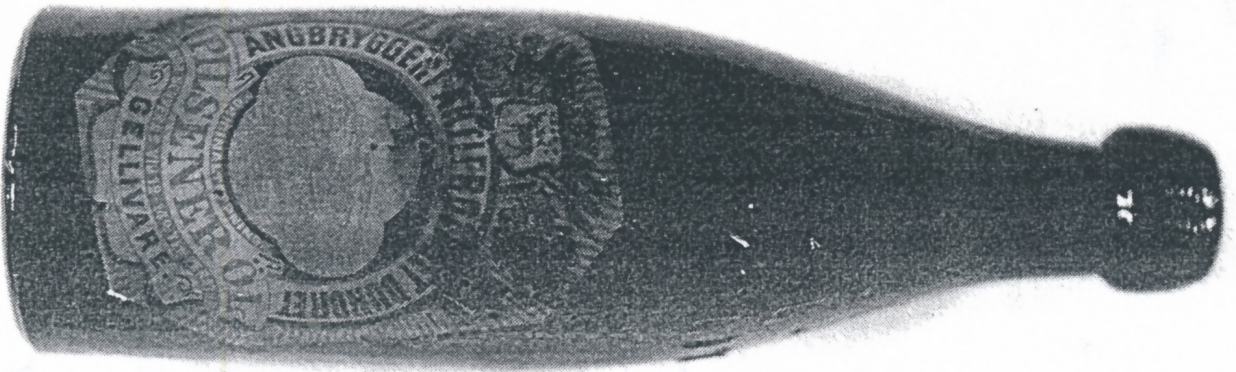
Av bokföringen att döma var omsättningen mycket blygsam, ty några nyanskaffningar av maskiner m.m. tycks ej ha förekommit. Man fick i stället inrikta sig på att klara underhållet av befintlig utrustning. Hösten 1905 anar man en förbättring av ekonomin, ty då börjar åter inköp av förnödenheter m.m. att skymta fram i bokföringen.

Enligt ”Svenska Industrier 1907” var tillverkningen år 1905: 2 027 hl pilsneröl, 1 084 hl svagdricka och 94997 flaskor läskedrycker och kolsyrade vatten. Med försäljning av annan tillverkning, 28 182 flaskor porter, utgjorde försäljningssumman 89 588 kr. Konkurrenten var säkerligen mycket hård, ty enligt ”Svenska Bryggareföreningens Månadsblad” fanns det år 1907 sju skattepliktiga bryggerier enbart i Norrbotten.

Gellivare Ångbryggeri sysselsatte år 1905 20 arbetare, disponenten hette N.L. Sellberg och ägare var C.A. Gowenius.

Några uppgifter om förbrukning, priser och försäljning vid denna tid kan kanske vara av intresse. Under tiden 1/5 — 30/9 1907 förbrukades 11 280 kg malt som då kostade 25,6 öre/kg, 1/5 — 30/11 samma år förbrukades 380 kg humle till ett pris av 3,58 kr/kg. Av läskedrycker tappades bl.a. Rosenhäger. Försäljningspriset på drycker var 1907: Öl 13 öre/fl, porter 35 öre/fl, läsk och vatten 10 öre/fl.

Beträffande löner till de anställda kan nämnas att en bryggeriarbetare tjänade c:a 3,10 kr/dag (antal tim?), att brygg-

Tomflaska med "Dundrets" etikett.)

mästaren, som 1907 hette Glassel, hade 150 kr/mån och disponenten Frans Jansson 250 kr/mån.

För utkörningen av dryckesvarorna hade bryggeriet tre hästar. Den 18/5 1908 inköptes en häst till ett pris av 500 kr.

AB Gällivare Ångbryggeri

Den 26/10 1908 ombildades Gällivare Ångbryggeri till AB Gällivare Ångbryggeri och den 12 november 1908 sålde C.A. Gowenius Öltomta: 1 för 110 000 till det nya bolaget. Lagfart utfärdades den 10 maj 1909. Disponent var sedan 1907 Frans Fridolf Jansson. I "Protokoll fördt vid ordinarie bolagsstämma med aktieägarna i Aktiebolaget Gällivare Ångbryggeri den 13 november 1909" läser man, att styrelsen bestod av "Grosshandl. C.A. Gowenius och Konsul Hjalmar Palmgren i Luleå samt Disponenten F. Jansson i Gällivare. Till suppleanter för samma tid omvaldes Disponenten Otto Lindner i Luleå samt Källarmästaren E.J. Norlin i Gällivare". Årets vinst var 10 464,71 kr. och den fördelades på reservfonden med 2 500 kr. och dispositionsfonden med 7 964,71 kr. År 1910 redovisades en vinst på 25 883,88 kr. och 1911 en vinst 33 490,19 kr. och dessa vinster fördelades båda åren på avskrivningar och reserv- och dispositionsfonderna. År 1914 föreslog bolagsstämman en utdelning på 10 %.

Den 13/2 1918 avgick Claes Arwid Gowenius som styrelseledamot och efterträddes av bankdirektör Daniel Holmgren. Gowenius försvinner sedan "ur handlingarna".

Som en parentes kan nämnas att Gowenius under sin tid i Gällivare även var med om att starta ett annat företag. Ca 12 km n.ö. om Gällivare vid lågfjället Nautanen upptäcktes år 1898 kopparmalm. Ett gruvföretag, i vilket Gowenius var huvudägare, bildades. Under åren 1903-1908 bröts kopparmalm och i Nautanen växte upp ett litet samhälle på flera hundra personer. Där lär t.o.m. ha funnits ett bryggeri. Tyvärr slutade malmbrytningen med konkurs den 9/1 1908 både för företaget och Gowenius. Sedan dess har vildmarken återtagit sina "domäner" i Nautanen.

Aktiekapitalet, som från början var 25 000 kr, höjdes 1912 till 50 000 kr, 1939 till 100 000 kr, 1958 till 300 000 kr. och 1959 till 500 000 kr. Aktieöjningarna genomfördes genom överföring av vinstmedel. Störste aktieägare var grosshand-

lare C.A. Gowenius som av 249 aktier innehade 238 st. Efter Gowenius övergick aktiemajoriteten 1917 till disponent Frans Jansson. Frans Jansson efterträddes 1927 av disponent Mauritz Ohlson (1927-1940), men kvarstod som verkställande direktör till sin död 1931. Frans Janssons dotter, fru Elin Johanna Wåhlin, förvärvade under åren 1932-1955 samtliga aktier i företaget. Aktierna övergick senare till Elin Wåhlinson, Sverker Wåhlin, som år 1971 var ende aktieägaren i bryggeriet.

Beträffande omsättningen kan man notera en försiktig omsättningsökning fram till mitten av 1:a världskriget. Maltinköpen ökade från 48 000 kg brygdåret 1909-1910 till 72 850 kg 1915-1916 för att sedan sjunka till 14 950 kg krigsåret 1917-1918. Enligt "Svenska industrier 1918-1919" tillverkades 1908 1 744 hl pilsneröl och tappades 47 392 flaskor läskedrycker och kolsyrade vatten. Med försäljning av annan tillverkning (porter) blev sammanlagda försäljningsvärdet 80 013,42 kr. År 1911 blev motsvarande siffror 2 940 hl pilsneröl, 77 000 flaskor läskedrycker och försäljningssumman 145 323,41 kr. Tillverkningen 1918-1919 utgjorde 5 300 hl pilsneröl och lagrad svagdricka samt c:a 80 000 flaskor läskedrycker. Årlig omsättning c:a 165 000 kr. Företaget sysselsatte 25 arbetare.

Tydiligen ändrade man på leveransförhållandena till Malmberget 1920, ty den 29 januari 1920 står följande meddelande infört i "Norrbottens Kuriren":

"Malmbergsbor

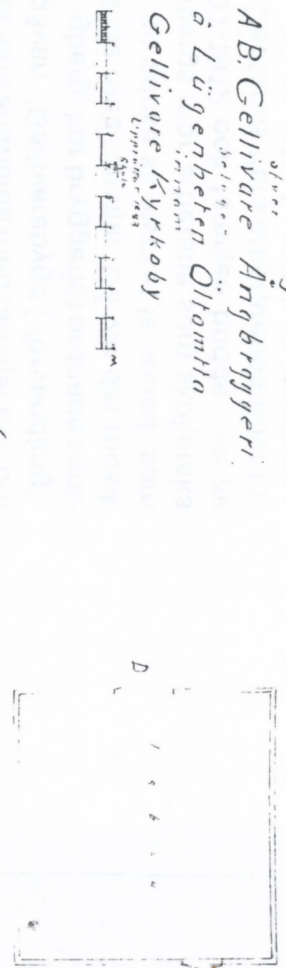
Leverans av våra tillverkningar kommer att från och med den 1 febr. att ske direkt från bryggeriet till Malmberget och bedja vi därför våra ärade kunder i Malmberget inlämna sina beställningar till tel. 33 Gellivare.

För att ordentligt kunna utföra ingångna order vore vi tack-samma er hålla beställningar dagen före det ordern skall utföras.

A.-B. Gellivare Ångbryggeri."

Av bokföringen utläses mindre investeringar i maskiner och utrustning. Sålunda inköptes 1908 en filtermassetvättmaskin, 1910 en korkningsmaskin, 1912 en tappmaskin med två ventiler för 250 kr. och 31 stycken trälliggare för 1 354 kr, 1913 en tappmaskin Svea från Schuberts för 200 kr. och 1914-1915 åter tappmaskiner. En stående utgift varje år var arbetet med isupptagningen till iskistan och isstacken. År 1914 kostade upptagning och körning av 892 isblock 312,2 kr. Isen sågades för hand i block om c:a en meter i fyrkant och kördes hem till bryggeriet med häst. Det var ett mycket hårt arbete men utgjorde för företaget en bra arbetsutnyttning, eftersom dryckeskonsumenterna förr var mycket mer säsongbetonad än i våra dagar. Tillverkning och försäljning var därför lägre under vinterhalvåret. Förutom att isen användes för kylning av jäs- och lagerkällare, såldes isblocken även till bryggeriets kunder, bl.a. lasarettet, apoteket, hotell och privatkunder. Priset pr isblock var år 1927 1,19 kr.

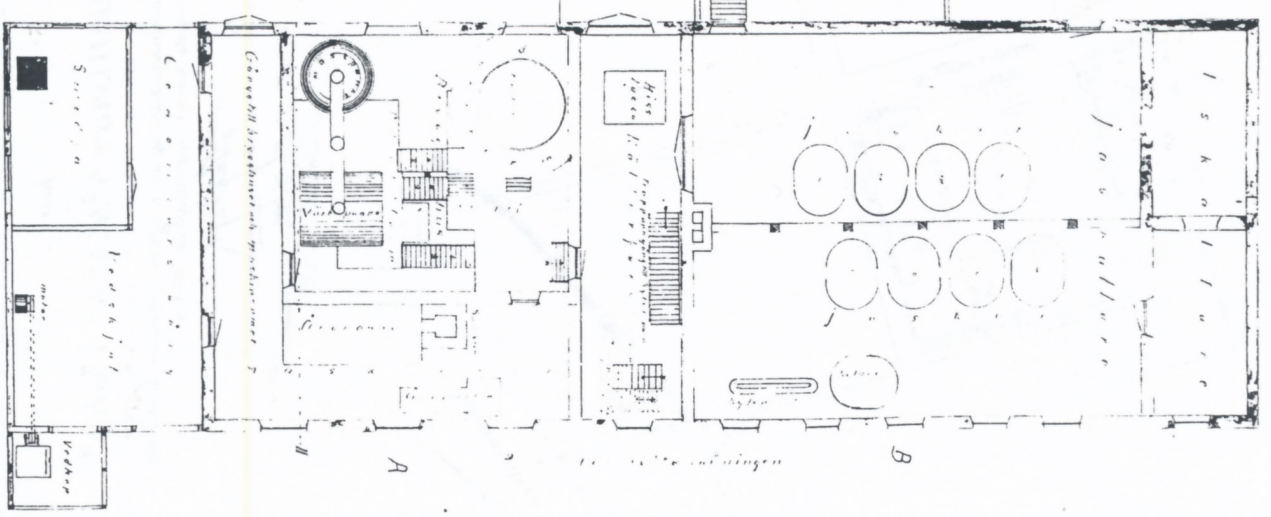
Planritning
 över
 A.B. Gellivare Ångbryggeri
 på Lügenheten Ölön
 Gellivare kyrkoby
 Upprättad 1923

Sällskapet
 Gellivare Ångbryggeri
 1923

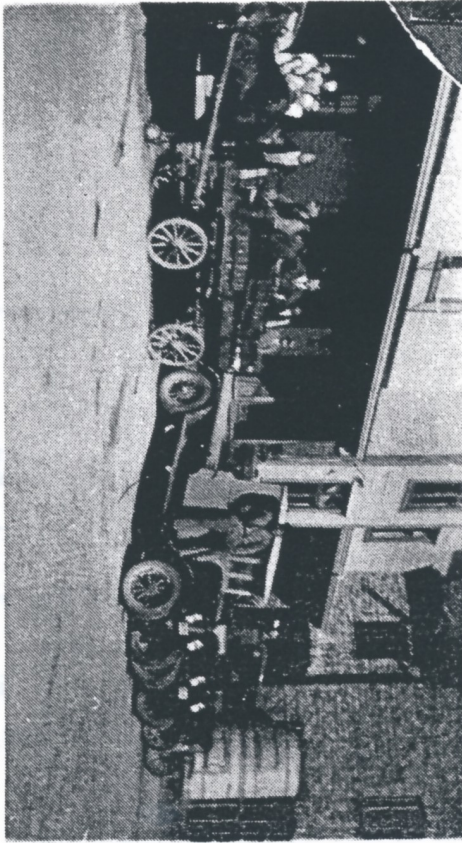
Planritning över
 AB Gellivare
 Ångbryggeri
 från 1923

G. Nilsson & Söner
 Gellivare 1923

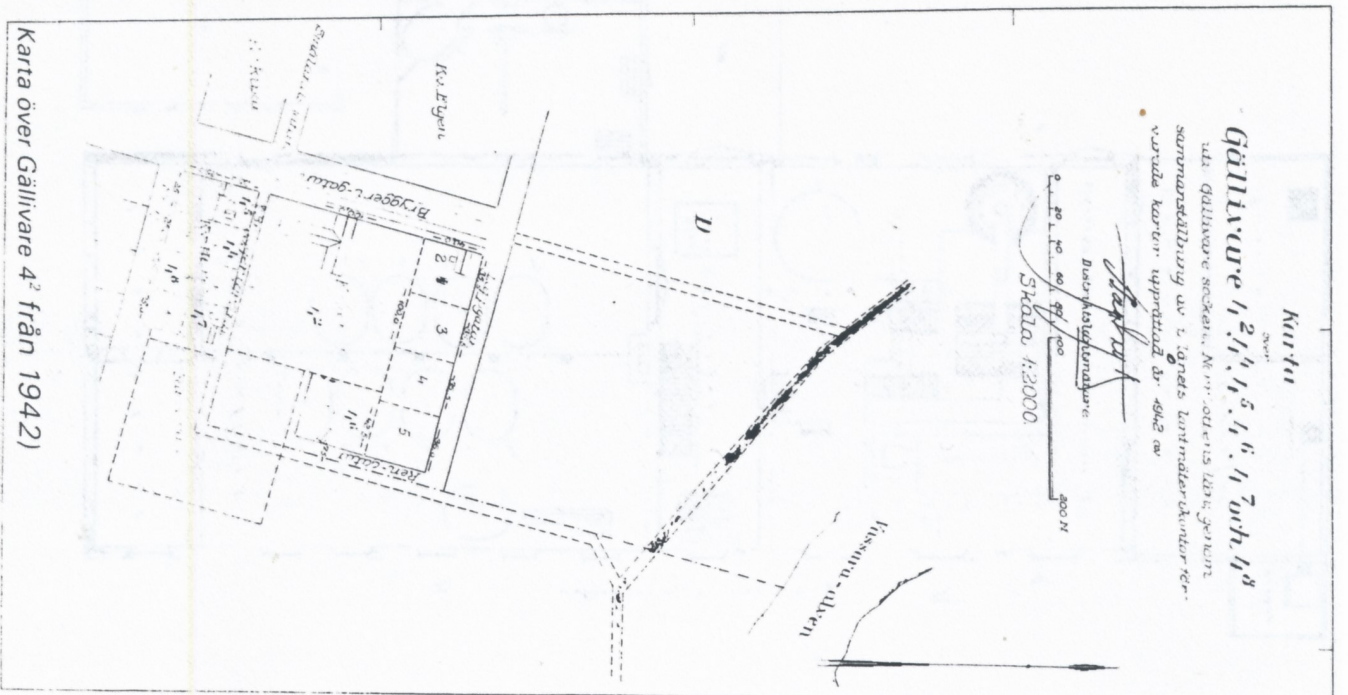
En annan "tung" utgift för bryggeriet var hästarna och deras utfordring (havre m.m.). Ett "stokreatur" (Maja) kostade den 9/8 1915 700 kr. och 30/9 1919 var priset på stoet Lalla 3 183,75 kr. Efterkrigsåret 1920 kostade "Brunte" 2 300 kr. (såldes 1927 för 350 kr) och "Blenda" 1 200 kr.

Efter 1:a världskriget började automobilerna göra sitt intåg, och den 30/9 1924 inköptes en Ford-lastbil för 2 750 kr. och härmed börjar en tid med nya utgifter för bildäck, bensin, bilreparationer m.m.

Utkörning av drycker med häst och lastbil.

Som omväxling från vardagsarbetets slit anordnade bryggeriet emellanåt fester för sina anställda med familjer och om detta kan man läsa i utgåvan "Gällivarebygd i förvandling". Där beskriver Agnes Ljungberg, hur bryggeriet ordnade sommarfester för sina anställda med familjer. Då var det musik och dans och barnen fingo dricka så mycket lemonad, som de orkade. Agnes Ljungbergs mor arbetade som skölerska vid bryggeriet åren 1907-1912 och familjen bodde i en av bryggeriets fastigheter. Det fanns flera arbetarbostäder för personalen. Dessa revos senare och på området ordnades en parkeringsplats för de anställdas bilar.

Agnes Ljungberg har många minnesbilder från sin barn-dom vid bryggeriet trots sina 82 år (1984). Hon berättar bl.a. att hon var "bollflicka" åt bryggmästare Glassel, som tjänstgjorde vid företaget åren 1907-1911. Han spelade nämligen något på den tiden så ovanligt som tennis på bryggerigården och Agnes fick plocka reda på "visegångna" bollar och erhöll en slant här för med "avlönning" pr vecka.

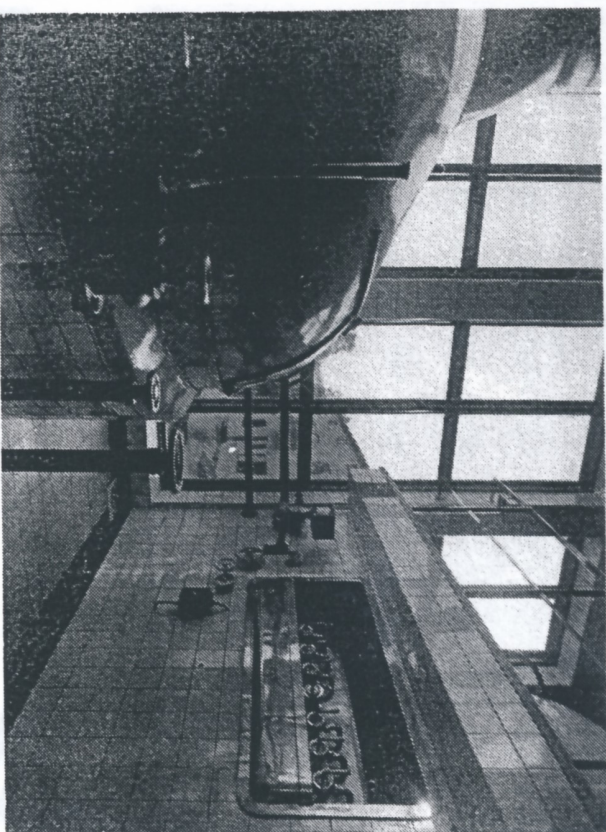
I "Gällivarebygd i förvandling" får man även veta, att Gellivare Ångbryggeri ägde en färja, som trafikerade "Vassaraälven" och drevs "medelst vindspel". Den var insatt för att frakta bryggeriets personal över älven men fick även användas av allmänheten och var i bruk tills bro byggdes över älven år 1910.

De första fredsåren efter 1:a världskriget ökade maltinköpen för att under tjugotalets depressionår åter bli mindre. Brygdåret 1920-1921 inköptes sålunda 60 000 kg malt och förbrukningen sjönk därefter till 30 000-40 000 kg pr brygdår. Under högkonjunkturen före 2:a världskriget ökade åter maltinköpen och utgjorde brygdåret 1939-1940 100 000 kg.

Beträffande löner och priser för år 1926 kan nämnas att en bryggeriarbetare tjänade c:a 8 kr/dag, att bryggmästaren hade 350 kr/mån, att disponenten hade 500 kr/mån och att maltpriset var 37 öre/kg.

Under disponent Mauritz Ohlsons tid vid företaget 1927-1940 skedde stora förändringar. Företaget gick med god vinst och stora nyinköp av maskiner genomfördes. År 1928 anskaffades kork- och tappmaskin för 1 130 kr. och saftmätningssapparat för 400 kr. I lagerkällaren utbyttes gamla dåliga träliggare mot aluminiumtankar. År 1933 inköptes en roterande tappmaskin för 2 378 kr. och 1934 köper man t.o.m. en flaskrengöringsmaskin för svagdrickflaskor. Dittills hade dessa flaskor rengjorts för hand. År 1938 gjordes en mycket stor investering. Då installerades under bryggmästare Gunnar Sandgrens ledning ett nytt bryggerverk från Christian Berner i Göteborg för att ersätta ett säkerligen mycket nedslitet äldre bryggerverk, som varit med sedan starten 1899. I samband med bryggerverksinstallationen snygga-

des hela bryggerhuset upp med kakelklädda väggar, marmortrappor m.m. och fick full modern standard.

Bryggerhuset

Under 30-talet inköptes flera nya lastbilar och den sista hästen såldes till slakt den 30/7 1934 till ett pris av 125 kr. Stallbyggnaden revs och 1937 byggdes nya garage. Men den 1 sept. 1939 utbröt det 2:a världskriget och bryggerihästar na kommo åter till heders. Redan den 9 sept. 1939 inköptes hästar för att ersätta till Kronan rekvirerade bilar. Kvarvarande lastbilar kördes med gengas och som drivmedel användes träkol eller ved. Den 28/12 1939 inköptes en volvolastbil med kolgasgenerator för 11 460 kr. Priset på träkol var 100 kr. för 12 hl. Under 1939-1940 uppehöll denna lastbil en försäljningslinje från Pajala i norr till Jokkmokk i söder. Resan tog en vecka i anspråk, och bilen försågs med dryckesvaror från järnväg.

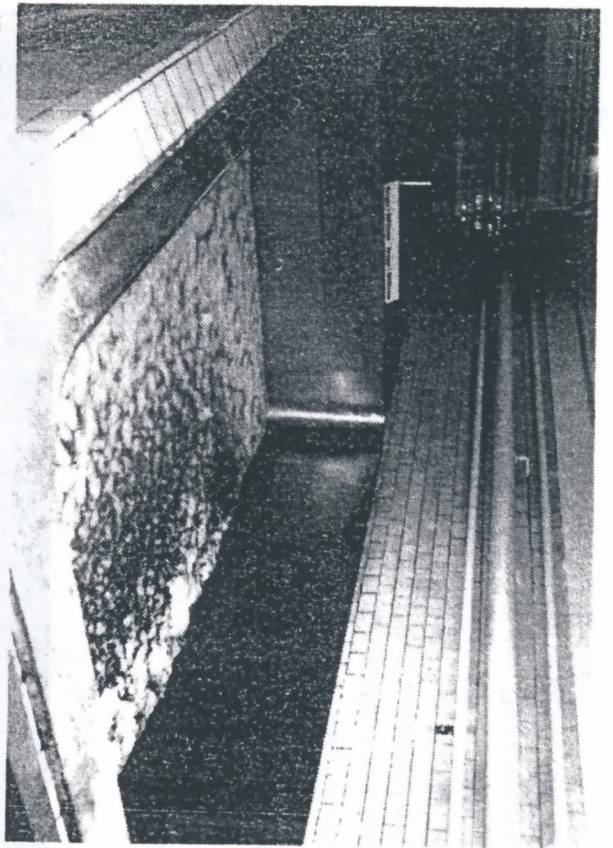

Gustav Hammarström (t.v.) vid sin gengasdrivna Volvolastbil

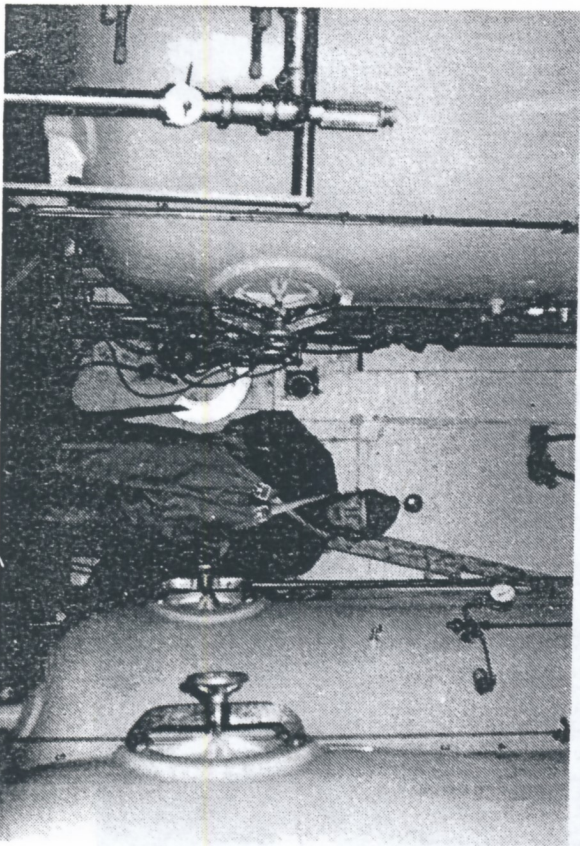
Bryggeriets försäljningsområde vid denna tid sträckte sig från Karesuando i norr till Käbdalis i söder, vilket utgör en sträcka på 40-50 mil. Med häst och släde transporterades drycker bl.a. ända till Svappavara och Vittangi — en sträcka på c:a 10 mil

I takt med högkonjunkturen före 2:a världskriget ökade vinsterna för bolaget. Bryggåret 1937-1938 blev årets vinst 39 403,96 kr., varav 32 500 kr. utdelades till aktieägarna och resten gick till dispositionsfonden, 1938-1939 blev vinsten 60 197,27 kr. och 1939-1940 55 687,32 kr. Under krigsåren sjönk omsättningen och vinsten gick ned till 9 618,40 kr. 1943-1944.

Avsevärda moderniseringsarbeten i jäs- och lagerkällaren utfördes 1943. Jäskällaren byggdes om och försågs med rostfria jäskar, varefter de gamla träkaren kasserades. Lagerkällaren byttes resterande träliggare ut mot aluminiumtankar och lagringsvolymen ökades till c:a 2 300 hl.

Jäskällaren.

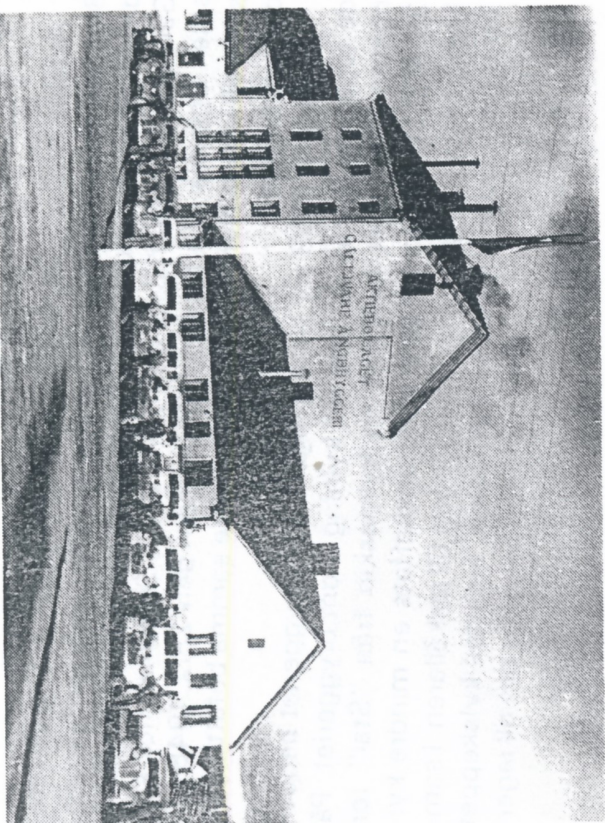

Abel Pudås vid trycktankarna i lagerkällaren.

Gällivare Bryggeri Kommanditbolag

Bryggeriets organisation ändrades år 1944 och från protokoll vid bolagsstämman hållen den 12 maj 1944 läser man följande: "Beslöts att Aktiebolaget Gällivare Ångbryggeri skulle fr.o.m. den 1 juni d.å. drivas såsom ett fastighetsbolag, vilket till Gällivare Bryggeri Kommanditbolag E. Wählin & Co., skulle genom särskilt avtal utarrendera fastigheter m.m."

År 1948 firade företaget 50-årsjubileum och härom skriver "Svensk Bryggeritidskrift": "Gällivare Bryggeri K.B. firade 1948 50-årsjubileum med medaljutdelning i Lappkyrkan och en större festlighet på Järnvägsstationen i Gällivare. Företaget sysselsatte 27 arbetare och 9 tjänstemän. De långväga transportererna ombesörjes av 13 lastbilar".

Lastbilar uppställda på bryggerigården.

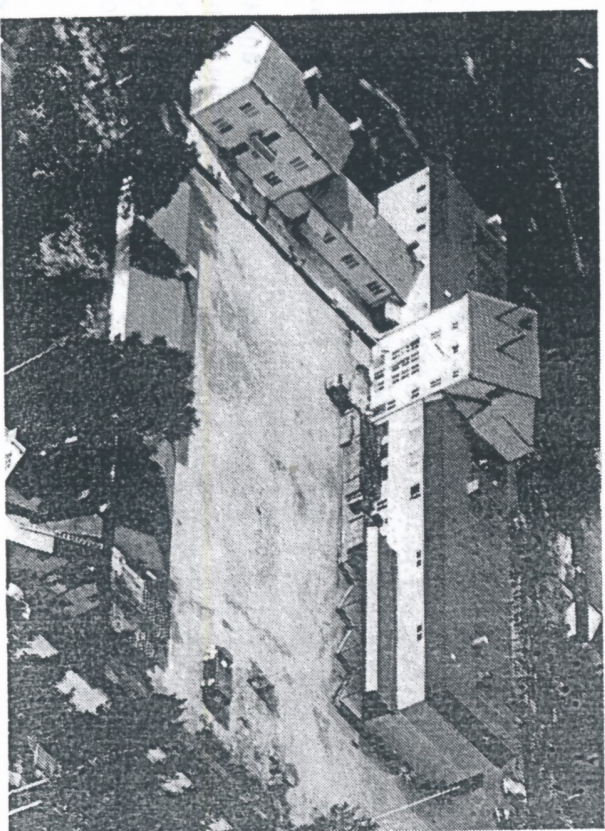
För att öka försäljningsvolymen fördes förhandlingar med Nya Bryggeriet i Malmberget. I juni 1950 blev denna affär klar och Nya Bryggeriet inköptes till en kostnad av 55 000 kr. och tillverkningsdelen där lades ned.

De närmaste åren efter krigsslutet i Finland kunde det vara något oroligt även på den svenska sidan av gränsen. En av bryggeriets anställda som märkte av detta var Gustav Hammarström. Hammarström var 1946 utkörare vid bryggeriet och hade sin utkörarelinje utmed Muonio älv och Torne älv. I närheten av Pajala tog Hammarström en dag upp en liftare i hytten på sin bryggarebil och såg i backspegeln till sin förvåning att han samtidigt fick en fripassagerare på flaket. Passageraren i hytten uppträdde på ett besynnerligt sätt och Hammarström kände sig hotad men kunde efter några km. stanna en motande bil genom att blockera vägen med sin lastbil. Härvid försvann både liftaren och fripassageraren snabbt från platsen. Efter den händelsen lär Hammarström ha inköpt en engelsk armépistol för att kunna försvara sig vid ev. överfall. Gustav Hammarström anställdes år 1937 och avslutade sin långa "arbetsdag" vid företaget 1978.

AB Gällivare Bryggeri

Avtalet mellan AB Gällivare Ångbryggeri och Gällivare Bryggeri Kommanditbolag varade till 1951 och sades upp den 31/5. I samband härmed beslöts att ändra namnet till AB Gällivare Bryggeri f.r.o.m. den 29/4 1952. Styrelsen fick sitt säte i Uppsala och fru Elin Wåhlin, som den 28/2 1948 utsetts till verkställande direktör, fortsatte samma befattning i det nya bolaget.

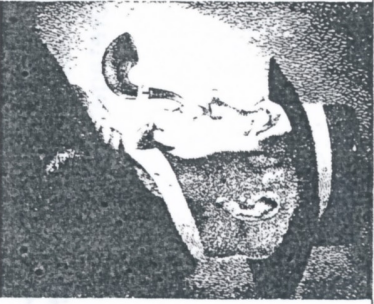
Vårvintern 1953 var sista gången, som bryggeriet behövde taga upp is från sjöarna för kylning inom bryggeriet. På hösten samma år inköptes en kylmaskin från "Stal" för 38 500 kr. Redan tidigare hade anskaffats en mindre kylkompressor för kylning av isbassängen till jäskällaren. I samband med installationen av kylmaskin, ersattes kylskeppet med plattkylare och kylskeppsvinden byggdes om till lagerlokaler och personalrum.

Flygfoto på bryggeriet

Man fortsatte under hela 50-talet med stora investeringar Bryggeribyggnaderna förändrades genom om- och tillbyggnader. Redan 1947 beviljades byggnadstillstånd för tillbyggnad av garage och 1957 antogs ett anbud på 177 000 kr. för tillbyggnad av andra våningen på lagerbyggnaden. År 1954 inköptes den s.k. Blockhustomten för 70 000 kr för att användas till bostadsbygge. I tappningen byttes gamla maskiner ut mot nya med en kapacitet på 10 000 fl. pr tim., i pannrummet installerades ny ångpanna från AB Generator och i lagerkällaren anskaffades ölseparator och ölpastör.

De goda dryckerna från källan vid Dunderet fyller 60 år

I dag står Gällivare Bryggeri, det äldsta, färdigt för att fylla 60 år. Det är ett stort och viktigt årtal för oss som bryggerier. Vi har varit med om stora förändringar och utmaningar. Men vi har också varit med om stora framgångar. Vi har alltid strävat efter att ge våra kunder den bästa kvaliteten och den mest smaken. Det är vår stolthet och vårt ansvar. Vi vill fortsätta att utvecklas och förbättra oss för att kunna erbjuda er ännu bättre produkter. Vi är tacksamma för att ni har varit med oss på denna resa och ser fram emot att fortsätta tillsammans med oss i framtiden.

Endast av gott vatten blir gott öl

Jubileumsnyheter

GÄLLIVARE BRYGGERI

TOP BRYGGERIET

Special
TOP KÖRN
TOP LIT

Reklamblad från 60 års-jubileet med Frans Jansson

I "Svensk Bryggeritidskrift" 1958 kan man läsa om bryggeriets 60-årsjubileum följande: "Ab Gällivare Bryggeri har under hösten firat 60-årsjubileum. I Gällivare samlades ett 50-tal inbjudna kring den spirituellt jubileumstalande chefen, fru Elle Wählin, som till tio medarbetare överlämnade obligationer och själv hedrades med blommor av de anställda".

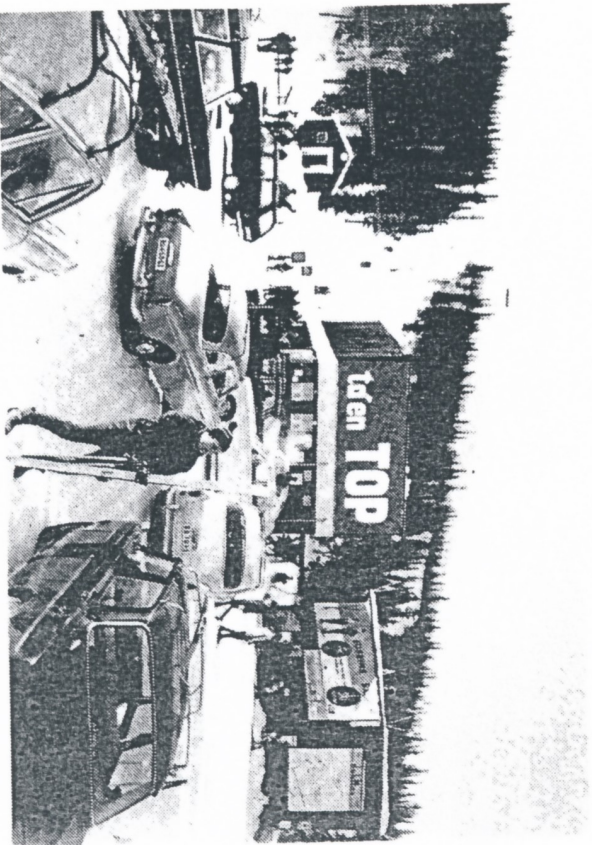
Kiruna Ölbrggeri

År 1959 fick bolaget ett erbjudande om att inköpa Kiruna Ölbrggeri för 1 250 000 kr. och den 2/1 1960 köpte fru Elin Wählin samtliga aktier i Kiruna Ölbrggeri för denna summa och överlät dem efter kort tid till AB Gällivare Bryggeri. Kiruna Ölbrggeri blev dotterbolag till AB Gällivare Bryggeri och Elin Wählin var verkställande direktör från den 1/2 1960 till den 31/3 1964. Tillverkningen i Kiruna lades ned 1967 och flyttades över till Gällivare, varefter dotterbolaget fungerade som distributör av drycker inom Kiruna-området. Bryggeribyggnaderna såldes 1/6 1963 till H.S.B. för 850 000 kr. H.S.B. lät sedan riva bryggeriet och bygga bostadshus på området.

Den 1/4 1964 avgick Elin Wählin som verkställande direktör och ersattes av sonen Sverker Wählin, som dessutom fick samma befattning vid Kirunabryggeriet. Mångårige styrelseledamoten, skeppsredaren Sven Salén, Göteborg, avgick och avtackades den 30/9 1965.

Top-Bryggerierna

Den 19/1 1965 var det åter dags för namnbyte och firmamamnet blev nu Aktiebolaget TOP-Bryggerierna. Styrelsen fick sitt säte i Kiruna och Sverker Wählin blev verkställande direktör. Aktiekapitalet förblev 5 000 aktier à 100 kr. = 500 000 kr., varav Elin Wählin innehade 3 750 aktier.

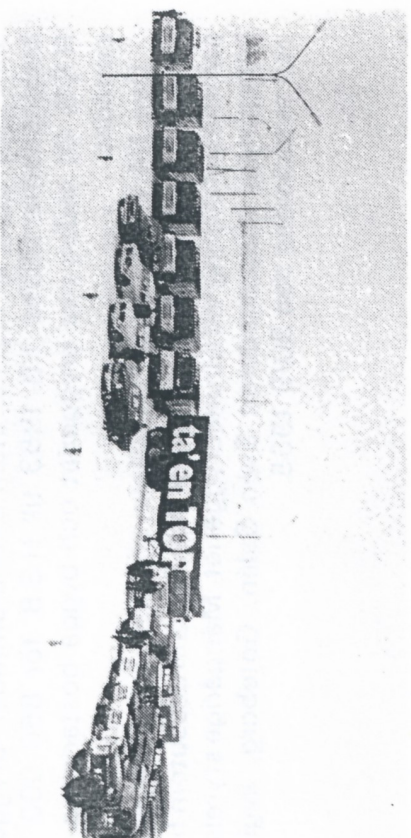

Vykort från Dundret

Antalet anställda som under 1950-talet legat på 25-30 st, ökade 1960-1961, sedan Kirunabryggeriet övertagits, till 46 st.

För att kunna genomföra överflyttningen av tillverkningen från Kirunabryggeriet till Gällivare behövde produktionskapaciteten utökas. Därför gjordes under hela 60-talet stora investeringar i maskiner, byggnader och bilar. År 1967 hade företaget ej mindre än 23 lastbilar och 1 traktor. Tappningen flyttades till den nya övervåningen i lagerbyggnaden och nya tappmaskiner för öl och läsk inköptes. Jäskällaren anskaffa-

des bl.a. en jästank på 400 hl. Den verkligt stora investeringen planerades för jäskällaren. Här skulle en ny källare byggas och nya lagertankar installeras till en beräknad kostnad av en miljon kr. För detta ändamål sökte man den 16/9 1965 lokaliseringsstöd med 650 000 kr. men fick avslag hos Arbetsmarknadsstyrelsen. Detta avslagsbeslut överklagades och efter Kungl. Maj:ts bifall beviljades ett lokaliseringslån på 530 000 kr. den 4/11 1966. Under 1967 och 1968 installerades 16 st. al-tankar à 280 hl för 170 000 kr. i nybyggd jäskällare, varefter den maximala jäskällarevolymen blev 6 200 hl. Motsvarande jäskällarevolym var 930 hl.

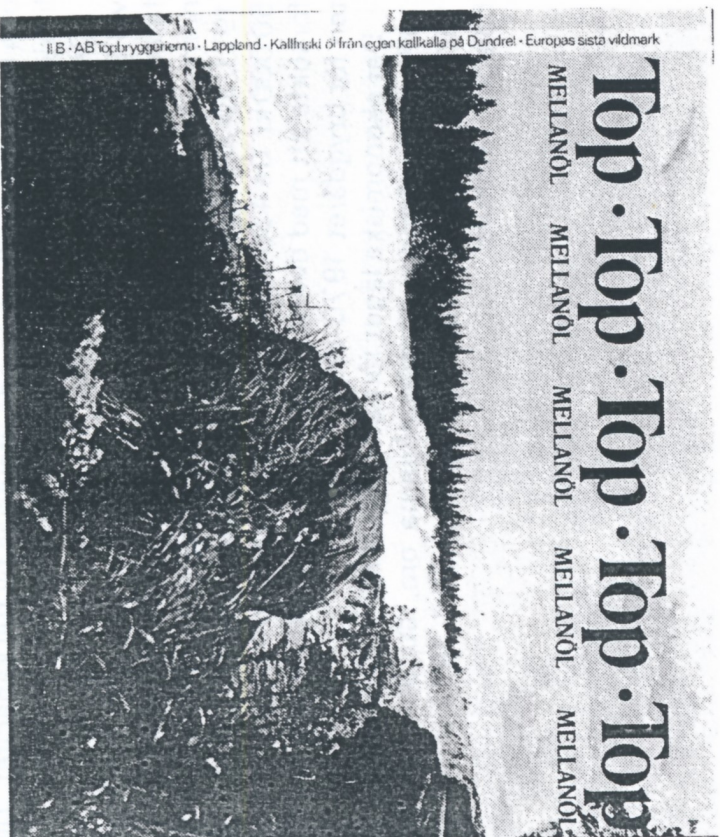

Bliparken 1967

Under 1965 började tillverkningen av det s.k. mellanölet med en alkoholhalt på 3,6 viktprocent och den 1/10 skedde "startskottet" för försäljningen av det nya ölet. Mellanölet tappades de första åren endast i flaskor, men mot slutet av 60-talet inköptes en burktappningsanläggning och 1969 började man tappa både mellanöl och starköl på burk. Burktappat öl såldes även i Stockholm med skiftande framgång.

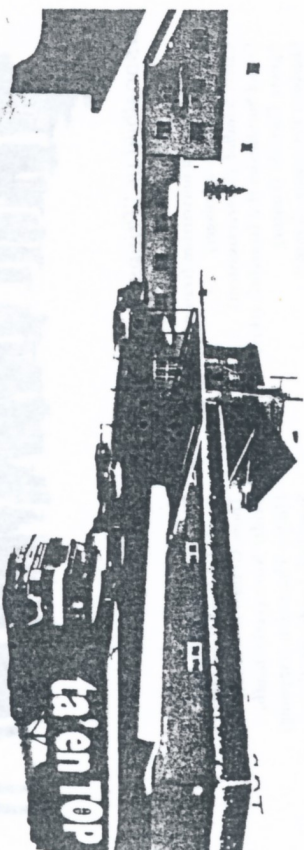

Reklamfoto

Naturmotiv på TOP:s mellanölsburk.

Mot slutet av 60-talet kompletterades bryggeribyggnaden med en ny lastkaj med skärmtak och lagerhall. Lastbilarna kunde sedan lastas ut under tak.

Ur "Pripps-Nytt": Lastkaj och lagerhall)

Försäljningen visade 1959 en ökning med 4,5% och utgjorde 7 milj. flaskor. Läskedrycksförsäljningen ökade 1970 med 11,2%. Bryggåret 1963-1964 var totalförsäljningen 11,2 milj. flaskor och 1969-1970 13,4 milj. flaskor. Årsomsättningen steg från 2,3 milj. kr. 1958-1959, till 11 milj. kr. 1969-1970 och 13 milj. kr. 1970-1971. Men trots försäljningsframgångar och omsättningsökning försämrades bolagets likviditet, som under 50- och 60-talen varit mycket god.

I slutet av 1960-talet gjordes en omläggning av redovisningssystemet till data och detta drog stora kostnader. Stora utgifter hade man även för försäljningen inom Stockholm, bl.a. för reklam och reklamationer på försälda varor. I slutet av år 1970 meddelade verkställande direktören att likviditetsslaget var mycket bekymmersamt. Orsaken till detta var

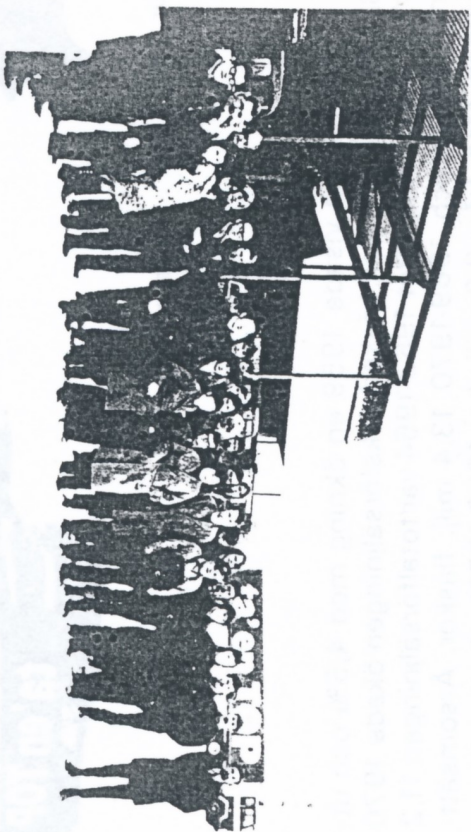
tidigare nämnda stora utgifter och investeringar i maskiner och byggnader, vilka ej kunde utnyttjas till full kapacitet. Till likviditetskrisen bidrog bl.a. även hårdnande konkurrens.

Den negativa utvecklingen fortsatte även under 1971 och vid 9-månaders bokslutet den 30/6 1971 gick rörelsen fortfarande med förlust. För att i någon mån råda bot på den ekonomiska krisen beslöts vid extra bolagsstämma den 8/10 1971, att aktiekapitalet skulle nedsättas från 500 000 kr. till 50 000 kr. De 450 000 kr. avsattes till reservfonden och man försökte att med denna åtgärd täcka den beräknade förlusten för brygåret 1970-1971.

Det ekonomiska läget förbättrades dock ej och den 17/11 1971 underrättades fordringsägarna om, att bolaget den 15/11 1971 inställt betalningarna. Den 28/1 1972 försattes bolaget i konkurs.

Pripps Gällivare

Före konkursen sökte man köpare till bolagets tillgångar och anbud inkom från Nyckelbryggerierna i Luleå och från AB Pripps Bryggerier. Frågan om vem som skulle bli ny ägare hänsköts till bryggeripersonalen och efter omröstning bland dessa, utgick Pripps som segrare och den 28/1 1972 såldes varulager och inventarier till AB Pripps Bryggerier, som åtog sig att hålla bryggerirörelsen i drift under 5 år. Härigenom undveks en företagsnedläggning i den några år senare av arbetslöshet hårt drabbade kommunen.

Personalbild ur "Pripps-Nytt" 1972

Fr v Gustav Hammarström (transportchef)
 Albin Israelsson (gläslager)
 Calle Sundlof (kaminerassistent)
 Fritiof Sundström (f d lagerchef, arkiv)
 Agneta Ojestrål (kontor)
 Elisabeth Pettersson (kontor)
 Britt-Marie Henriksson (kontor)
 Bengt Solhin (försäljningschef)
 Abel Pudas (lagerkällare)
 Egon Olsson (bryggshus)
 Bengt-Ove Palmgren (kämret)
 Benny Byberg (utkorare)
 Ove Kalander (försäljningskontor)
 Ruth Nilsson (tappning)
 Bill Mattsson (utkorare)
 Ingegerd Selberg (tappning)
 Viola Tuvåsaren (tappning)

Thyra Grape (tappning)
 Gerda Englund (tappning)
 Thore Granström (utkorare)
 Reddar Kova (verkschaufför)
 Hildur Thuström (tappning)
 Sven-Erik Landström (lager)
 Bo Henriksson (reparator)
 Rolf Isaksson (verkschaufför)
 Ulf Nilsson (lagerkällare)
 Axel Jakobsson (reparator)
 Rune Söderström (utkorare)
 Håkan Frans (lager)
 Ove Skoglund (lagerkällare)
 Rune Nilsson-Sprungare (reparator)
 Inge Klippmark (verkschaufför)
 Sven-Olof Larsson, Åkare (trailer)
 Bo Ludström (fabrikschef)

Bryggerifastigheten övertogs den 18/6 1974 av Gällivare Kommun och Pripps blev hyresgäst.

Bryggerifastigheten från norr

Pripps hade vid denna tid en starkt expanderande marknad i Norrland och kunde efter övertagandet av TOP-bryggeriets tillverkning tillföra detta företag ny produktion genom överflyttning av tillverkning från sina mellansvenska bryggerier. Detta var också nödvändigt, om man ville driva företaget ut-
an större förluster.

Efter övertagandet gjordes en noggrann inventering av byggnader, maskiner m.m. och ett program för bryggeriets upprustning fastställdes.

Beträffande bryggeribygnaden erhöles 22/9 1972 byggnadslov för utbyggnad av lagerbyggnad och lasthall, vilka uppfördes till en kostnad av 500 000 kr. Man fick härigenom större lagerutrymmen och en inbyggd lasthall, så att utköra-rebilarna kunde lastas inomhus. Den 24/5 1974 beviljades byggnadslov för ombyggnad av tappningshallen och tappningen moderniserades.

Maskiner och inventarier anskaffades till största delen från andra av Pripps bryggerier, tex. burktappningsmaskinen för 15 000 burkar/timme från Pripps Bryggeri i Göteborg. Tappningslinjen för flaskor byttes också ut. Även jäs- och lagerkällaren moderniserades, bl.a. övertogs jästankar från bryggeriet i Lidköping.

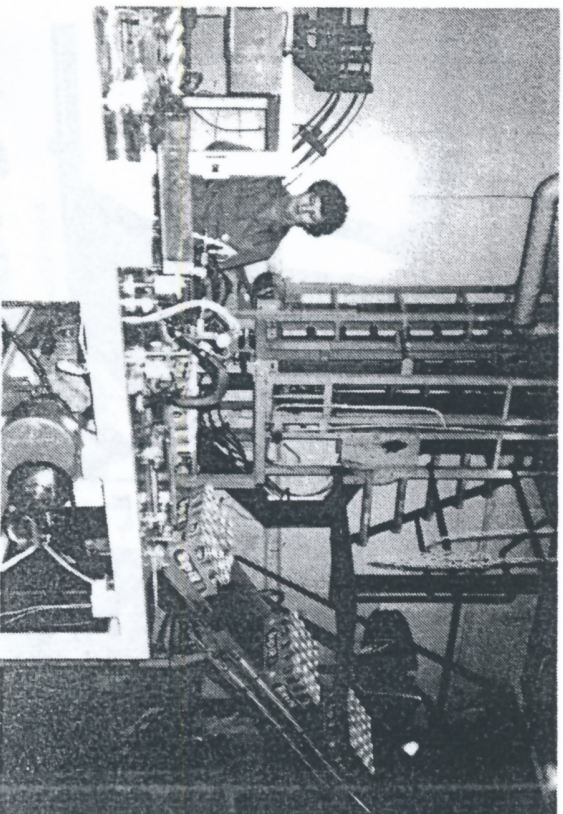
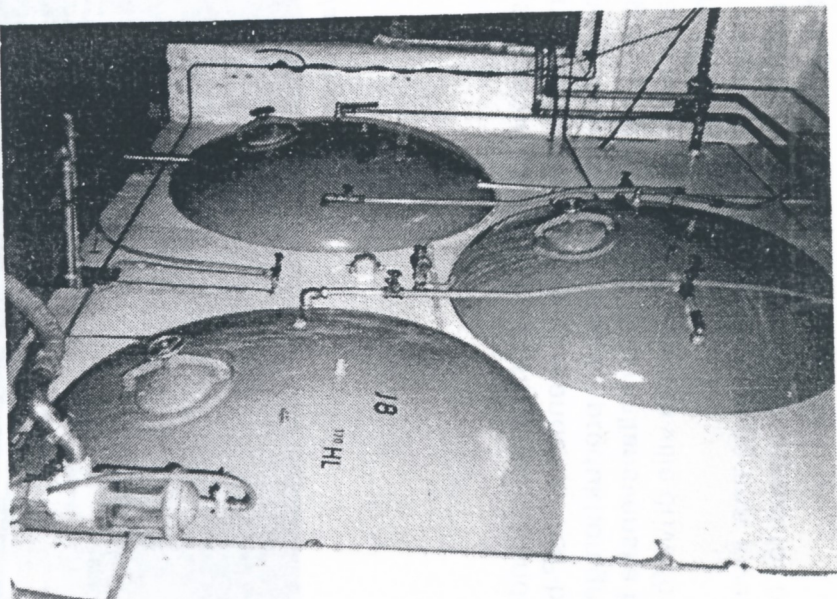

Bild från burkölstappningen med Viola Thurström.

Jästankar

Personalstyrkan var vid konkursen 1974² 71 st, varav 49 st. utgjorde kollektivanställda och 22 st. tjänstemän. Under de följande åren minskades personalen och var 1977 39 st.

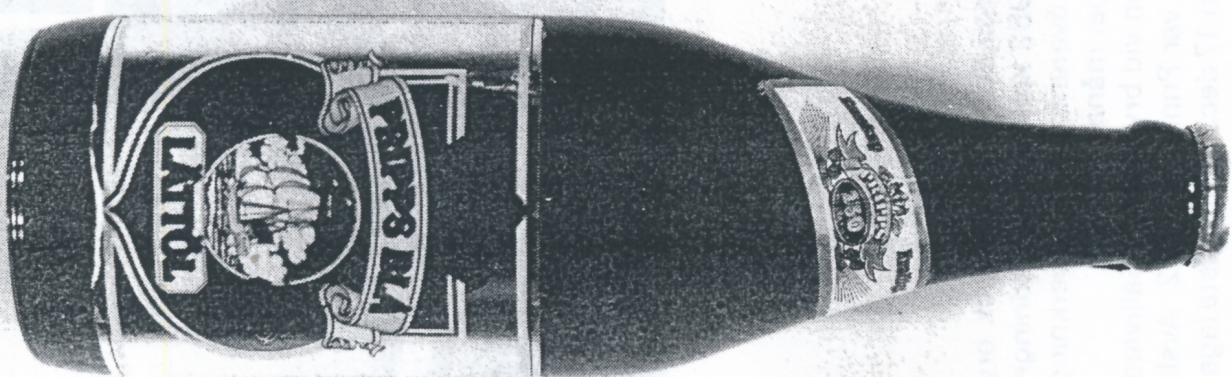
Som målsättning för produktionen sattes 65 000 hl, vilket som emellertid aldrig. Den största omsättningen blev 1975-1976 på 59 000 hl, varefter den, efter mellanölsförbudets införande, sjönk till 56 000 hl 1976-1977 och 41 000 hl 1977-1978.

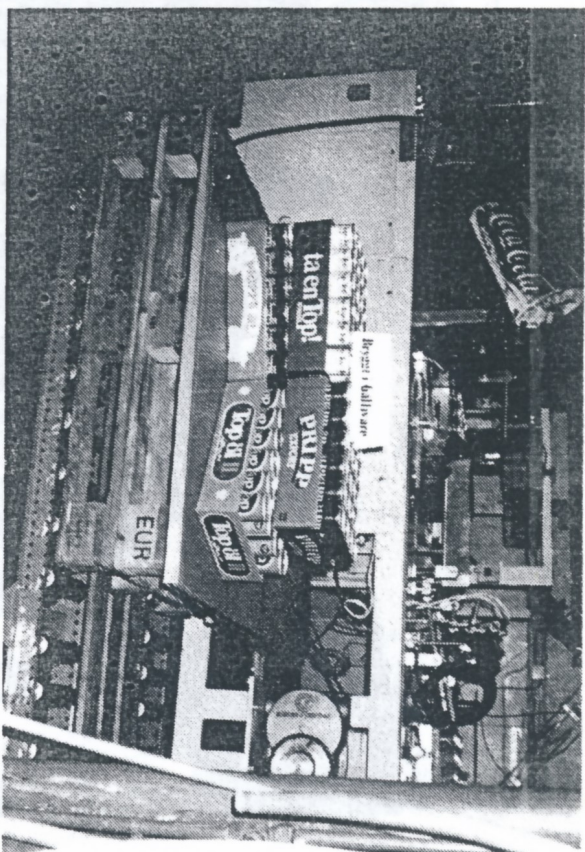
Bryggeriet med Alvar Granström

År 1978 beslöts att flasktappningen av öl och läskedrycker skulle upphöra från den 1/10 1978. Orsaken till detta beslut var att företaget fortfarande gick med förlust, mycket beroende på att mellanölsstillverkningen, som utgjort två tredjedelar av produktionen, efter mellanölsförbudets genomförande gick förlorad. Man önskade genom denna åtgärd förbättra företagets resultat.

I samband med denna förändring minskades personalstyrkan från 39 personer till 23.

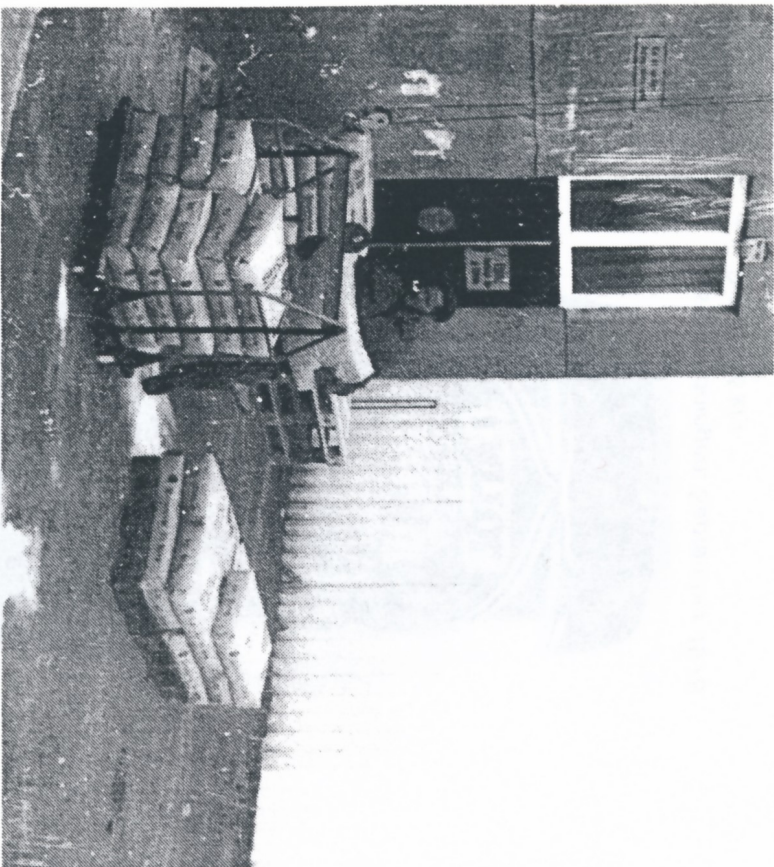
Sista tappningen. September 1978.
Pripps Blå kl 1

4 sorter öl tappat på burk.

Efter den 1/10 1978 var sålunda endast burktappningskolonnen i dritt och på denna tappades sorterna TOP starköl, Pripps Blå starköl, TOP kl 2 och Pripps Blå kl 2. Årsproduktionen fastställdes till c:a 22 000 hl pr brygdår och detta fortsatte till bryggerinedläggningen 1982. En stor del av tillverkningen transporterades till Pripps depåer i Boden och Umeå.

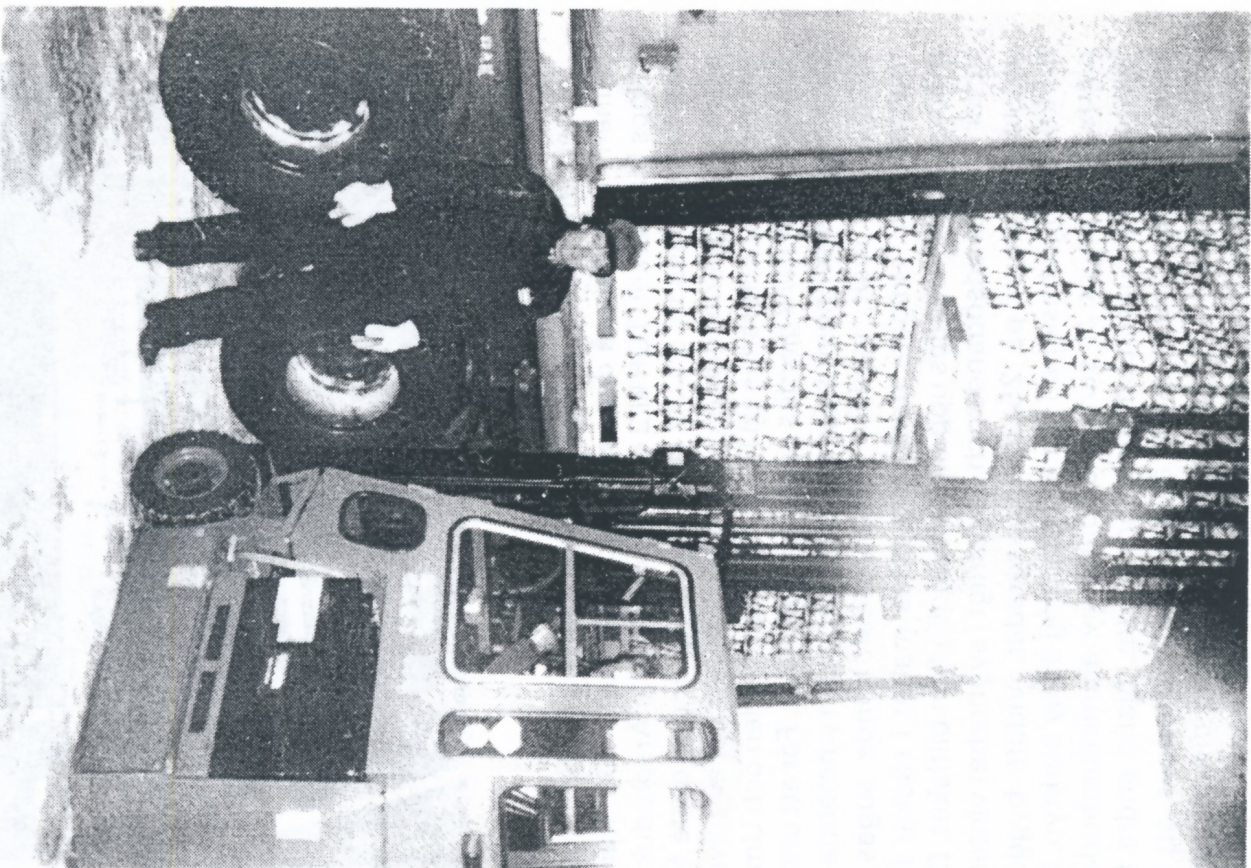
Även efter 1978 gjordes en del investeringar. För att underlätta malthanteringen byggdes en maltbänge rymmande ett billass med malt, varifrån maltet sedan kunde sugas till malkrossen. Tidigare transporterades maltet i säckar från mätteriet och hissades upp till maltvinden från bilflaket. Detta var mycket tidsödande och besvärligt i synnerhet vintertid vid temperaturer på 25-30 minusgrader. Vidare byggdes burktappningsmaskinen om för tappning av ny burktyp. När plåtburken något år senare avlöstes av aluminiumburken, byggdes hela burktappningskolonnen om. Bland andra förändringar kan nämnas att ny ångpanna installerades, att luttanken till flasksköljningsmaskinen ändrades om till varmvattenstank för brygghuset, att lastkajen byggdes in m.m.

Sockerhissning.

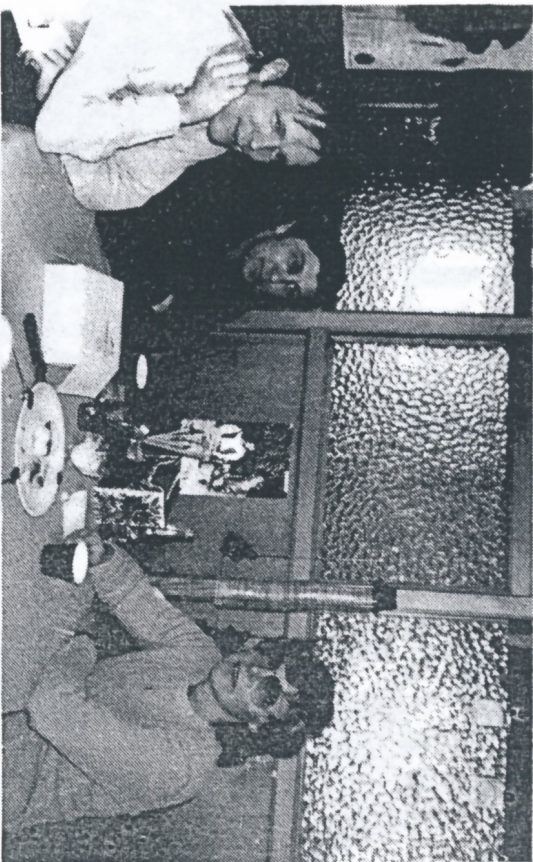
Trots vidtagna åtgärder fortsatte dock bryggeriet att gå med förlust och 1982 kom företagsledningen och facket i MBL-förhandlingar överens om att tillverkningen skulle upphöra under december månad 1982.

Den sista brygden vid bryggeriet i Gällivare gjordes den 5 november och det var Pripps Blå kl. 2. Avslutningsdagen i tappningen blev den 17 dec., då den sista lagertanken i lagerkällaren tömdes.

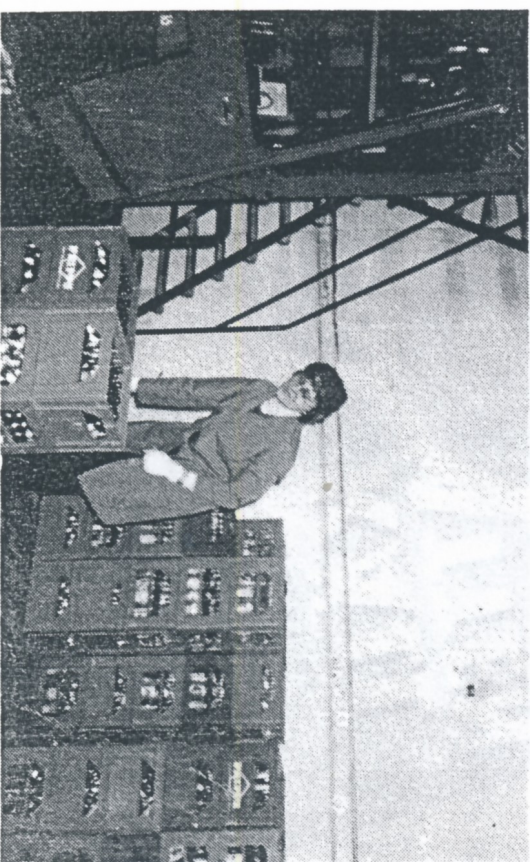

Sista billasset med tomburkar till tappningen.

Från den 1 januari 1983 används bryggerilokalerna som depå för AB Pripps Bryggerier. Antalet anställda är 11 st., varav en man är stationerad i Kiruna. Varorna kommer till depån med långträdare till största delen från Pripps bryggeri i Sundsvall.

Paus i kontorsarbetet: fr. Ove Kalander, Rune Söderström, Britt-Marie Henriksson.

Lagret med Ann-Mari Turtoala.

Som slutord till denna lilla skrift skulle jag vilja framföra en hyllning till alla dem som under bryggeriets 84-åriga tillvaron nedlagt ett samvetsgrant och oegennyttigt arbete för företags bästa.

Skärv den 17 nov. 1985

Per-Erik Petré

Bryggeriets siste bryggmästare.
1978-1983

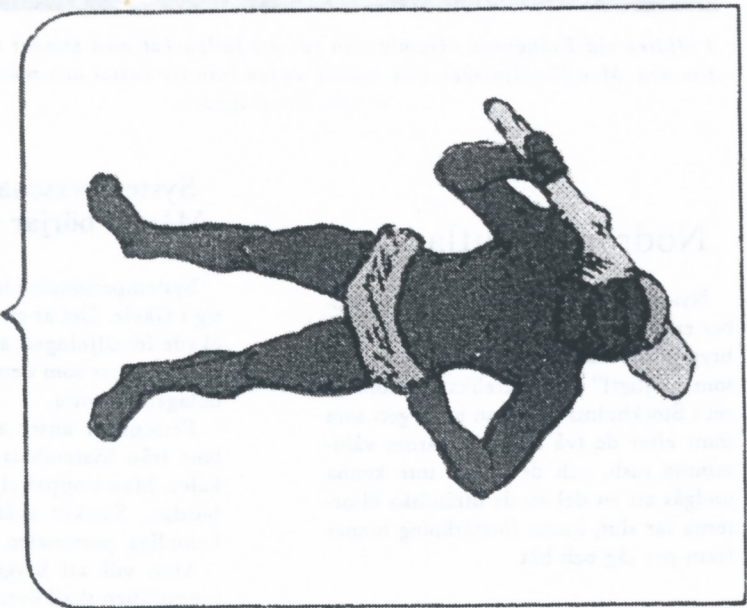
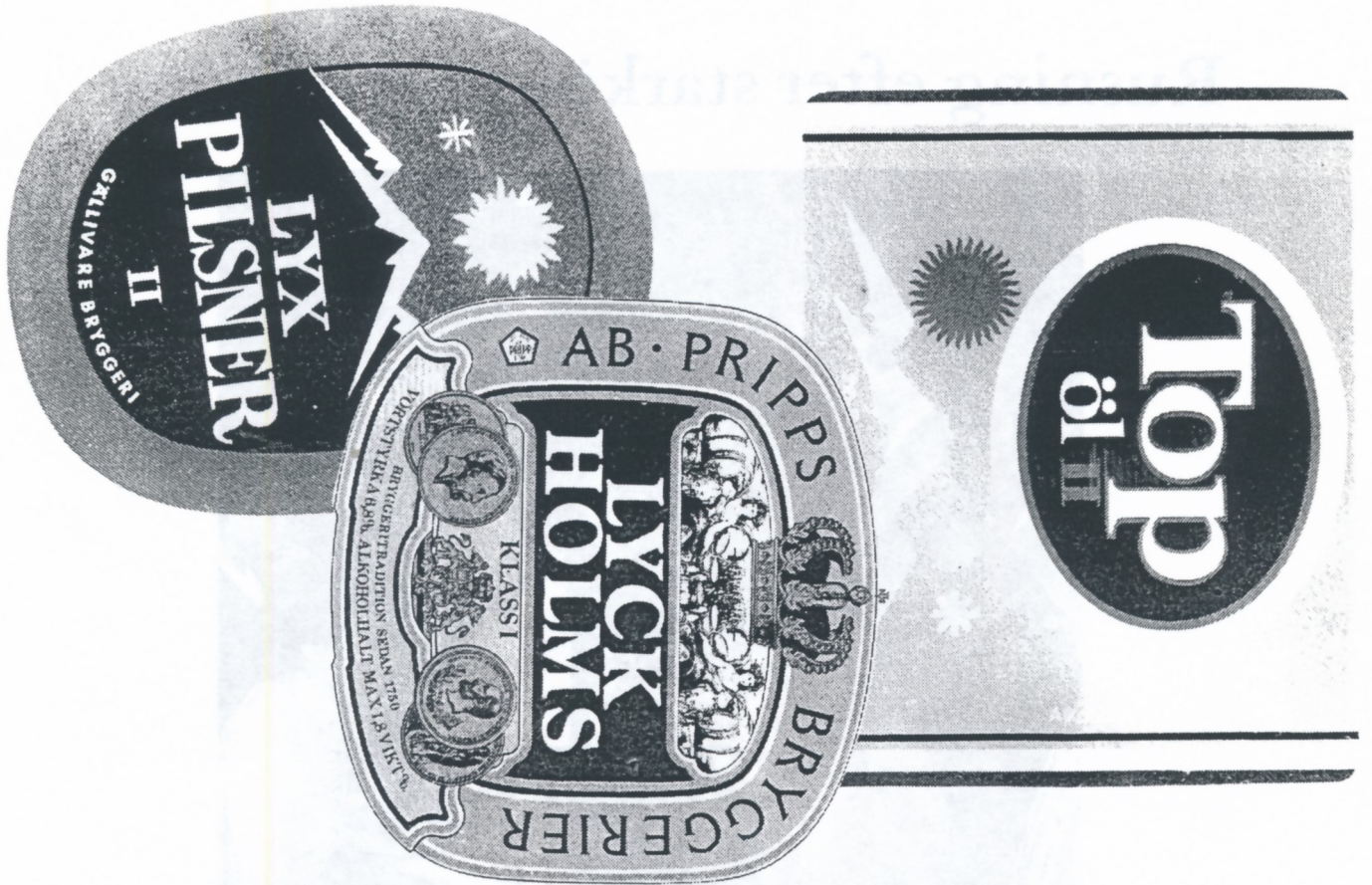
Urval av läskedrycksetiketter

Maltdrycksetiketter

Lapplands landskapsvapen

Rusning efter starköl

1955

I affären vid Trångsund i Gamla stan var det fullpackat med kunder under premiärtimmen. Men försäljningen gick snabbt undan från tre kassar och mest var det starköl som efterfrågades

Nödorp till utlandet

Nya Systembolaget sände den 4 oktober en telegrafisk vädjan till 9 utländska bryggerier: "Skicka mera öl så snabbt som möjligt!" Det jättelika starkölslagret i Stockholms Frihamn är så gott som tömt efter de två första dagarnas våldsamma rush, och det torde inte kunna undgås att en del av de utländska ölsorterna tar slut, innan förstärkning hinner fram per tåg och båt.

Systempersonalen orkar ej Många börjar säga upp sig

Systempersonalen har börjat säga upp sig i Gävle. Det är en följd av den starkt ökade försäljningen, som av föreståndarna betecknas som den svåraste i Systembolagets historia.

Personalen anser att starkölet måste bort från Systembolagets försäljningslokaler. Man stoppar eljest inte för arbetsbördan. Särskilt svårt är det för den kvinnliga personalen.

Man vill att bryggeriernas ölförsäljningsställen skall överta försäljningen av starkölet, eljest är det risk att ännu fler kommer att sluta sina platser.

Tidningsurklipp av okänt ursprung tillhandahållet av Veikko Roos

Passa på att brygga ditt eget öl i London

LONDON. Det doftar tungt av jäst, malt och korn.

I en London-förort kan du brygga ditt eget öl.

Mr Bungs bryggeri i Acton, västra London, är ett av tre engelska bryggerier där man kan brygga öl i liten skala. En bryggningsenhet ger ungefär 80 pints.

Miljön är inte direkt charmig men stämningen hög.

Du kan välja på 45-50 ölsorter. Recepten är desamma som origi-

nalen men för att hålla sig inom lagens ramar tvingas man kalla det "typ". Finns ditt favoritöl inte på listan kan de fixa det ändå om du har recept. Eller ta med en flaska, de brukar kunna skriva ner rätt recept bara genom att smutta.

När du bestämt dig får du en datautskrift där det står hur du ska göra. Hur mycket korn du ska mala, hur mycket humle som ska i och hur många lite maltextrakt.

Sedan är det bara att åka hem och vänta. En vecka för ale, fem veckor för lager. Bryggeriet sköter om din tunna under tiden. När du kommer tillbaka återstår bara att hålla upp ölen på flaskor, eller tunnor.

En bryggningsenhet kostar mellan 350 och 650 kronor. Du måste vara medlem men det blir du mot en 50-lapp och hur många som helst kan dela på ett medlemskap. **Magdalena Kvarning**

Bryggeri vill in på börsen

KOPPARBERG. Kopparbergs bryggeri har fått tillstånd av alkoholinspektionen att starta sprittillverkning. Man kommer att börja tillverka vodka, gin och specialprodukter.

Samtidigt är företaget på väg in på börsen. I augusti kommer Kopparbergs bryggeri att noteras på Stockholms fondbörs. Sparbanken sköter aktieförsäljningen till allmänheten. TT

Ur DN 25 febr. 1997

Tjecker ger Pajala hjälp

Tjeckiskt öl ska tillverkas i Sverige som ett sorts kulturellt bistånd.

Vid årsskiftet börjar det tjeckiska ölet Bernard att bryggas på licens i Pajala. 50 000 liter om året ska produceras, enligt Dagens Nyheter.

Bakom det hela står den tjeckiske affärsmannen Alex Bubenicsek som vill förbättra den svenska - i hans tycke usla - ölkulturen.

Fredrik Rundkvist

Tidningsurklipp från den 6 oktober

1996 tillhandahållet av Veikko Roos

Annons

Etiketter till salu

Öl och läsk-etiketter från en samling ägd av en äldre svensk bryggmästare, tidigare anställd inom Stockholms Bryggerier och Pripps, säljes till humana priser.

Oklassade svenska - ett mindre antal - i priser mellan 5 och 10 kronor styck.

Klassade svenska öl och svagdricka - i priser mellan 2 och 5 kronor styck.

Svenska öl 1955-1960 - i priset 1 krona styck.

Äldre = gamla- danska, norska och diverse utland i priser mellan 4 och 8 kronor styck.

Svenska läsk, -30, -40, -50-talet - i priser mellan 50 öre och 2 kronor styck.

Diverse utländska läsk - till priset av 1 krona styck.

Samlingen består av lösa etiketter och omfattar relativt många bryggerier.

Intrösserade köpare bör lämna specifika uppgifter om önskade bryggerier och den summa ni önskar köpa för. Observera att det gäller endast köp och ej byten.

Etiketterna försäljes genom Sören Borgström, Runvägen 6, S-137 55 Västerhaninge.

ANNONS

Bryggeriaktier säljes

Hernö Bryggeri A.B., Aktie 500:- 1896 signerad, pris 500:-

Härnösands Svagdricksbryggeri A.B., Aktie 1 000:- nr 3 1932
signerad, pris 450:-

Arboga Bryggeri A.B., 500:- 1940 ej signerad, pris 450:-

Läskedrycksfab. A.B. Celsius, Aktie 50:- 1906 signerad, pris
550:-

A.B. B.G. Kronbergs Maltfab Gefle, Aktie 500:- 1915 signerad,
pris 1 000;-

Bryggeri A.B. Båtskärsnäs, Aktie 100:- 1899 signerad, pris
1 600:-

Bryggeri A.B. Falken, aktie 200:- 1900 signerad J.L. Skantze,
pris 1 000:-

Bryggeri A.B. Falken, aktie 1 000:- 1969 signerad J.L. Skantze,
pris 700:-

Claes-Göran Camitz, tel. 0346-804 33

ANNONS

Etiketter m.m. önskas köpa

Öl-, läsk-, svagdricks- och vattenetiketter från något av
nedanstående bryggerier:

Nya Bryggeriet A. Pettersson
L. Wedins Bryggeri
A.B. A.L. Wedins Bryggeri
AB Östra Bryggeri

Apoteket i Visby
Högbro Mineralvattenfabrik
Slite Läskedrycksfabrik
Klinte Bryggeri

Ovanstående bryggerier var verksamma på Gotland.

Även annan bryggerikuriosa från Gotland är av intresse, dock
inte burkar.

Då jag skiftesarbetar är det kanske säkrast att nå mig
brevledes.

Medlem 88 Peter Karlsson
Lundgatan 167
566 33 Habo
Tel. 036-474 57